

Wonen langs een waterloop

Goede afspraken maken
goede buren

VLAAMS-
BRABANT

Colofon

Deze brochure werd uitgegeven door de provincie Vlaams-Brabant in opdracht van de deputatie.
Wettelijk depotnummer: D/2014/8495/26 - 3de uitgave

Redactie

Tekst:

Rolf De Bruyn
dienst waterlopen, provincie Vlaams-Brabant

Fotografie en illustraties:

Peter Maris

Katleen Gillijns (blz. 18)

© Vildaphoto - Yves Adams (blz. 24, 26 bovenaan, 27 rechtsonder)

© Vildaphoto - Rollin Verlinde (blz. 26 onderaan)

Trees Verhoogen/Karen Huybrechts (illustratie blz. 35)

Vormgeving: *Dimitri Vanaeken* grafische cel - Provincie Vlaams-Brabant

v.u.: *Marc Collier*, provinciegriffier, Provincieplein 1, 3010 Leuven

Informatie

Dienst waterlopen

tel. 016-26 75 02, waterlopen@vlaamsbrabant.be

Monique Swinnen, gedeputeerde voor waterlopen

tel 016-26 70 57, monique.swinnen@vlaamsbrabant.be

www.vlaamsbrabant.be

Inhoudsopgave

VOORWOORD	5
1. WATERBEHEERDERS	7
1.1. Bevaarbare waterwegen, onbevaarbare waterlopen en grachten	7
1.2. Efficiënter beheer door herklassering	8
2. BEHEER EN ONDERHOUD	17
2.1. Jaarlijkse beheers- en onderhoudswerken	17
2.2. Dringende tussenkomsten	21
2.3. Respect voor de oevers en vrije doorgang	21
2.4. Bouwen langs een waterloop	23
3. RATTENBESTRIJDING	25
3.1. Voorkomen	25
3.2. Bestrijden	25
3.3. Meldpunt Ratten	27
4. WATERTOETS	29
4.1. Bouwprojecten in overstromingsgevoelig gebied	29
4.2. Waterparagraaf	29
5. WERKEN AAN EEN WATERLOOP	33
5.1. Bruggen en overwelvingen	33
5.2. Productie van groene stroom	34
5.3. Lozing van hemelwater	34
5.4. Nutsleidingen	35
6. BUITENGEWONE WERKEN	36
7. WETGEVING	39

Voorwoord

Mensen wonen graag aan het water. Een beek of een riviertje achter de woning maakt een tuin uniek. We staan er zelden bij stil dat die waterlopen ook onderhouden moeten worden. Dat dagelijks beheer is een gezamenlijke taak van verschillende besturen. De provincie Vlaams-Brabant draagt zorg voor 1.425 kilometer beek.

Alle mensen die langs die beken wonen of werken, zijn onze burens. Met die burens voelen wij ons nauw verbonden en willen we onze visie op het waterbeleid delen. Dat doen we onder andere met deze brochure.

De eerste uitgave van deze brochure hebben we in 2010 verspreid. Omdat er ondertussen heel wat veranderd is in het waterlopenbeleid, hebben we onze publicatie herwerkt.

Die veranderingen in het waterbeleid zijn vooral vereenvoudigingen: een minder versnipperd beheer, de afschaffing van de afzonderlijke machtiging voor werken aan waterlopen, eenvormige voorschriften voor het overwelden van alle grachten en lokale waterlopen, eenvoudigere en duidelijkere richtlijnen voor hemelwater.

Aan het onderhoud van waterlopen is op de ene plaats al wat meer werk dan op de andere, maar ten minste één keer per jaar kijkt de provincie elke kilometer na. Bij die gelegenheid laat ze het zwerfvuil, de takken en andere hindernissen verwijderen en afvoeren. Vaak gebeurt dit met de hand en merken de burens het niet eens op. Op andere plaatsen moet er gemaaid worden of slib geruimd. Daar komen kranen en tractoren aan te pas. De provincie rekent erop dat de burens hun deel van de afspraak eerbiedigen en de beken overal goed toegankelijk houden, ook voor het zwaar materiaal dat soms nodig is.

Waar water, voedsel en beschutting zijn, komen ratten voor. De effectieve bestrijding ervan nemen de waterbeheerders voor hun rekening. Aan de omwonenden vragen ze ervoor te zorgen dat ratten naast de beek geen voedsel of beschutting aantreffen.

Bij felle regens stroomt er ook door kleine beken veel water. Onvermijdelijk treedt dan hier of daar een beek buiten haar oevers. Alle overstromingen uitsluiten is onmogelijk. Om het overstromingsrisico te beperken, mag het water dat op daken en verhardingen terecht komt, niet rechtstreeks afgevoerd worden naar rioleringen, grachten en waterlopen. Het moet zoveel mogelijk op het eigen terrein in de bodem infiltreren of nuttig gebruikt worden. Bijzondere aandacht gaat naar elke vergunningsaanvraag langs een waterloop of in een overstromingsgevoelig gebied. In zo'n geval adviseert de provincie om bijvoorbeeld kelderloos te bouwen en het vloerpeil hoog genoeg te maken om waterrellende te voorkomen. Om de kans op overstromingen en wateroverlast te beperken, streeft de provincie ernaar grachten en beken in open bedding te houden en ze niet te overwelden.

Het kan voorkomen dat omwonenden werken willen uitvoeren aan de waterloop, bijvoorbeeld een brug over de beek leggen om toegang te hebben tot hun perceel. In dat geval vragen zij bij het gemeentebestuur een stedenbouwkundige vergunning aan, zoals ze dat ook doen voor werken op hun eigen perceel.

Ik nodig u graag uit om samen met ons de waterlopen een plaats te geven in onze omgeving en ze veilig en aangenaam te maken.

Monique Swinnen,
gedeputeerde voor waterlopen

Waterbeheerders

De taken van beheer en onderhoud van rivieren, beken en kanalen zijn verdeeld onder verschillende waterbeheerders. Bij de uitvoering van hun taken houden die rekening met de omgeving van de waterloop. Van hun kant zorgen de omwonenden ervoor dat de beken en rivieren altijd toegankelijk zijn voor de onderhoudsploegen.

1.1. Bevaarbare waterwegen, onbevaarbare waterlopen en grachten

Er zijn grote en kleine waterlopen; sommige bestaan van nature en andere zijn door de mens gegraven. We spreken van grachten en sloten, beken en rivieren, kanalen en stromen. Die worden niet allemaal op dezelfde manier onderhouden: een groot kanaal vraagt een ander beheer dan een kleine beek. Daarmee is rekening gehouden bij de verdeling van de taken tussen de verschillende openbare besturen.

Bevaarbare waterwegen

Kanalen, stromen en grote rivieren worden bevaarbare waterwegen genoemd. In onze provincie zijn dat:

- de Demer van Diest tot Werchter,
- de Dijle vanaf de monding van de Demer in Werchter,
- de Zenne stroomafwaarts van Brussel,
- de Dender,
- het kanaal Brussel - Schelde,
- het kanaal Brussel - Charleroi,
- het kanaal Leuven - Dijle.

Zij worden beheerd door het Extern Verzelfstandigde Agentschap (EVA) Waterwegen en Zeekanaal nv, dat verbonden is met het Vlaams ministerie van Mobiliteit en Openbare Werken.

Onbevaarbare waterlopen.

Bij de onbevaarbare waterlopen maken we een onderscheid tussen bovenlokale en lokale waterlopen.

De Afdeling Operationeel Waterbeheer van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) beheert en onderhoudt de bovenlokale waterlopen, die in de eerste categorie gerangschikt zijn.

Tegenwoordig zijn de meeste lokale waterlopen in de tweede categorie gerangschikt. Zij worden beheerd door de provincie.

Enkele kleine waterlopen zijn in de derde categorie gerangschikt en worden beheerd door de gemeenten.

Polders en wateringen zijn openbare besturen die speciaal zijn opgericht voor het waterbeheer in duidelijk omschreven gebieden waar dit beheer een bijzondere zorg vereist. In Vlaams-Brabant zijn er verschillende wateringen, vooral in het Demerbekken, en één polder. Binnen hun werkingsgebied nemen zij de beherestaken van de provincie en de gemeenten over.

Grachten

Baangrachten, die het hemelwater van de weg en de aangrenzende percelen opvangen en afvoeren, worden door de wegbeheerder of de rioolbeheerder onderhouden. Grachten van algemeen belang worden beheerd door de gemeente of haar rioolbeheerder. Andere grachten worden, behalve in het werkingsgebied van polders en wateringen, niet door een openbaar bestuur onderhouden. Ze liggen op het privédomein en worden beschouwd als private afwateringsgrachten, die uitsluitend water van de onmiddellijke omgeving opvangen en afvoeren. De eigenaars van de aanpalende percelen staan zelf in voor het beheer en het onderhoud.

Waar er een polder of watering actief is, beheert die doorgaans een groot aantal grachten en niet-gerangschikte waterlopen.

1.2 Efficiënter beheer door herklassering

Tot voor kort was het beheer van de onbevaarbare waterlopen in Vlaanderen erg versnipperd. De wet op de onbevaarbare waterlopen van 28 december 1967 legde strikte criteria op voor de indeling in drie categorieën. Omdat die wet en de bijhorende atlas van de waterlopen dateren van vóór de fusies van de gemeenten, lag de overgang van de derde naar de tweede categorie vaak op een oude gemeentegrens, midden in de fusiegemeente.

Zolang het erg omslachtig was om een waterloop van categorie te veranderen, bleef de oude indeling op de meeste plaatsen bestaan. Pas in 2014 heeft de Vlaamse regering de wet op de onbevaarbare waterlopen zo aangepast, dat waterloopbeheerders in wederzijds overleg de categorie van een waterloop kunnen wijzigen om op die manier het beheer efficiënter te organiseren.

Omdat de provincie van oordeel is dat alle lokale waterlopen best op dezelfde manier en door dezelfde beheerder onderhouden zouden worden, heeft zij aan de Vlaams-Brabantse gemeenten voorgesteld om de waterlopen van de derde naar de tweede categorie over te brengen en zo het beheer over te dragen

aan de provincie, die zich engageert om daarvoor de nodige middelen vrij te maken. De meeste gemeenten zijn op het voorstel van de provincie ingegaan. Voortaan zijn de meeste lokale waterlopen gerangschikt in de tweede categorie. In Vlaams-Brabant gaat het over 1.425 km waterloop. Onderstaande tabel heeft een volledig overzicht van alle waterlopen van tweede categorie in de provincie Vlaams-Brabant. Slechts 130 km is in de derde categorie gerangschikt.

In welke categorie de waterloop in uw buurt is gerangschikt kunt u gemakkelijk zelf nakijken in het gebruiksvriendelijke en vrij toegankelijke geoloket 'water', dat de provincie u ter beschikking stelt op:

<http://gdi.vlaamsbrabant.be/atlaswaterlopen>.

Tabel - waterlopen van de tweede categorie in Vlaams-Brabant

GEMEENTE	BEKKEN	WATERLOPEN VAN TWEEDE CATEGORIE
Aarschot	Dijle	De Grote Laak, Heilaak
	Nete	Bloemsehoeveloop, Herseltseloop, Kalsterloop, Mortelloop
	Demer	Grote Laak, Grote Motte, Heidelaakbeek, IJbeek, Kleine Laak, Laarbeek, Leengoedhol, Moutlaak, Muggenbergloop, Ossebeek, Oude Motte nr 3.005BIS, Oude Motte nr. 3.128, Schoonhovenbeek, Vennebeek, Venneloop, Weerdelaak, Wielantsvliet, Wolfseikloop
Affligem	Dender	Bosbeek, Geerbeek, Kerlemeersbeek, Cauwenberggracht, Maaimersbeek, Mansbroekgracht, Okeibeek, Weimeersgracht
Asse	Benedenschelde	Beekkant, Drinkeling, Gerstebeek, Grote Molenbeek, Kloosterbeek, Krameibeek, Molenbeek nr. 6.041, Puttenbeek, Vliete Bollebeek, waterloop nr. 6.041A, waterloop nr. 6.025A
	Dender	Broekebeek, Kerlemeersbeek, Kleine Wetsbeek, Molenbeek nr. 5.109, Nieuwe Molenbeek, Overnellebeek, Waarborre IJsenbeek
	Zenne	Amelvonnesbeek, Haverbeek, Kleine Zandbeek, Maalbeek nr. 1.044, Maalbeek nr. 1.071, Molenbeek nr. 1.010, Veldwaterloop
Beersel	Zenne	Kapittelbeek, Kapittelbeek afleiding, Kesterbeek, Koekoekbeek, Leusebeek, Lotbeek, Molenbeek nr. 1.022, Rilroheidebeek, Steenputbeek, Zevenborrebeek, Zoniënbosbeek
Begijnendijk	Dijle	De Grote Laak, Peuterstraatbeek, Vennebeek, Vrouwvliet, Zwartebeek
	Nete	Bloemsehoeveloop, Herseltseloop, Kluisbeek, Puttebeek, Scheiloop
Bekkevoort	Demer	Begijnebeek, Dorpswaterloop, Loop, Pijnbeek, Rijnrodebeek, Terhageloop, Tieltse Motte, Vijversloop
Bertem	Dijle	Beek nr. 2.156 (Vloetgroube), Blankaartgracht, De Bosdelle, De Delle, De Dorpgracht, De Redelle, Langegracht, Leibeek nr. 2.266, Leigracht nr. 2.027, Ruwaal, Vloetgracht, Voer, waterloop nr. 2.266
Bever	Dender	Beverbeek, Beverbeek 2de Arm, Heisbroekbeek, Poreelbeek, Wijze Beek (Carmoisbeek), waterloop nr. 5.251
Bierbeek	Dijle	Bierbeek, Bovenheidebeek, Bruelbeek, Herpendaalbeek, Leibeek nr. 2.149, Leibeek nr. 2.155, Loosbeek, Merenloop, Molenbeek nr. 2.023
	Demer	Klein Beek
Boortmeerbeek	Dijle	Bergbeek, Beverdijkbeek, Dambeek nr. 2.008, Dambeek nr. 2.106, Keizerikbeek, Leibeek nr. 2.096, Leigracht nr. 2.107, Leigracht nr. 2.108, Rosvenbeek, Weesbeek, Weissetterbeek, Zwarte Beek
Boutersem	Dijle	Bruelbeek
	Demer	Bosbeek, Breissembeek, De Jordaan, Eksterbeemdenbeek, Fonteinbeek, Grote Vondelbeek, Klein Beek, Kleine Vondelbeek, Loop 1ste arm, Loop 2de arm, Moergracht, Molendriesbeek, Rottebeek, Velpe, Velpe-afleiding van de molen, Waterloop nr. 3.110, Waterloop nr. 3.115, Waterloop nr. 3.116, Waterloop nr. 3.118
Diest	Demer	De Hulpe, Gelegracht, Genneploop, Gennevinnebeek, Gorevliet, Grote Leigracht, Huffelkensbeek, Kakkepoel, Kleine Leigracht, Kleinebeek nr. 3.059, Kleinebeek nr. 3.063, Leigracht nr. 3.012, Leigracht nr. 3.071, Leigracht nr. 3.133, Leigracht nr. 3.134, Limietloop, Loop, Loop 2de vertakking, Loop te Hees - 1ste vertakking, Middelbeek, Opendeurkeloop, Schansloop - 1ste Arm, Schansloop - 2de Arm, Schouwbroekloop, Veldbeek, waterloop nr. 3.074
Dilbeek	Zenne	Beek nr. 1.079, Broekbeek, Dorploop, Elegembeek, Haverbeek, Laarbeek, Maalbeek, Molenbeek nr. 1.010, Molenbeek nr. 1.014 (Neerpedebeek)
	Dender	Afwateringsgracht, Doornbeek, Molenbeek nr. 5.109, Nieuwe Molenbeek, Peverstraatbeek, Smissenbos Waterloop, Steenvoordbeek, Zibbeek, Zierbeek
Drogenbos	Zenne	Geen onbevaarbare waterlopen van 2 ^{de} categorie
Galmaarden	Dender	Assenmeersbeek, Bakkersgracht, Beverbeek, Eetveldmeersbeek, Elfkensmeersbeek, Heisbroekbeek, Hernebeek, Hielebeek, Hollebeek, Leibesbeek, Mottigemeersbeek, Nemerkendriesbeek, Oude Marke, Rode Gracht, Scheibeek, Tollembeek (Meersbeek), Waterloop nr. 5.227, Waterschaapbeek, Wolfputbeek, waterloop nr. 5.251, waterloop nr. 5.290
Geetbets	Demer	Asbeek (Rummensegracht), Dorpsbeek, Echelbeek, Graasbeek, Grondbeek, Halensebeek, Hulsbeek, Katermansbeek, Krommaasbeek, Kropbeek, Migeletbeek, Overbeek, Roelbeek, Romenbeek, Ruelbeek, Winterbeek
Glabbeek	Demer	Begijnebeek, Broekbeek, Eksterbeemdenbeek, Hagerotbeek, Meenselbeek, Oude Velp, Oudebeek
Gooik	Zenne	Bosbeek, Oude Vijversbeek, Putbeek, Rasbeek, Vossebeek, Zoonbeek
	Dender	Bellebeek, Bontemeersbeek, Hoevebeek, Hoezenbroekbeek, Kaubeek, Keitsenbergbeek, Molenbeek nr. 5.130, Moncebeek, Papenmeersbeek, Prindaalbeek, Steenhoutmeersbeek, Warandenbroekbeek, Waterblokbeek
Grimbergen	Zenne	Aabeek, Aftakking Maalbeek, Bergmansbeek, Bruinborrebeek, Buisbeek of Driesbosbeek, Kelkebeek, Laarbeek, Leestbeek, Maalbeek, Meiskensbeek, Sasbeek, Tangebeek, Tangebeek afleiding
Haacht	Dijle	Beek nr. 2.104, Beek nr. 2.268, Beverdijkbeek, Binnebeek, De Grote Laak, Hambosbeek, Hoge Beek, Kleine Spuibeeek, Leibeek nr. 2.012, Leibeek nr. 2.096, Leibeek nr. 2.099, Lipsebeek, Putbosbeek
Halle	Zenne	Engelandbosbeek, Ganzeveldbeek, Groebengracht, Groebengracht zijtak 2, Kapittelbeek, Kleine Beek, Lubbeek, Maasdalbeek, Meerbeek, Rilroheidebeek, Rollebeek, Ruisseau De Vraimont, Stasbeek, Steenputbeek, Termeerenloop, Vijverbeek, Zoniënbosbeek, Zoonbeek, waterloop nr. 1.025a, waterloop nr. 1.025b, waterloop nr. 1.025c, waterloop nr. 1.025d, waterloop nr. 1.025i

GEMEENTE	BEKKEN	WATERLOPEN VAN TWEDE CATEGORIE
Herent	Dijle	Beek nr. 2.104, Hoge Beek, Leibeek nr. 2.016, Leibeek nr. 2.118, Lipsebeek, Molenbeek nr. 2.112, St. Jobsbeek, Weisseterbeek
Herne	Dender	Arebeek, Bellebeek, Geanebeek, Heisbroekbeek, Hernebeek, Hondenbergbeek, Raesbeek, Rifrafbeek, Riveau d'Onscalle (Smeismark), Scheibeek, Tembroekbeek, Waterblokkebeek, Waterloop nr. 5.243
	Zenne	Rasbeek
Hoegaarden	Demer	Afleiding (Schoorbroekbeek), Blotenbergbeek, De Jordaan, Hoxembeek, Kapittelbeek, Kappendalbeek, Klein Overlaar, Mene, Mene - 2de Arm, Oude Gete, Paanhuisbeek, Rottebeek, Schoorbeek, Schoorbroekbeek, Waterloop nr. 4.052
Hoeilaart	Dijle	IJsse
Holsbeek	Demer	Broekwaterloop, Droge Beek, Grote Leibeek, Grote Loting, Horstloop, Kasteelloop, Kleebeekloop, Leibeek nr. 3.139, Leibeek 3 nr. 3.140, Leigracht nr. 3.138, Lossingsbeek, Waterloop nr. 3.145, Winge
	Dijle	Leibeek nr. 2.113, Lemingsbeek
Huldenberg	Dijle	Beek nr. 2.156 (Vloetgroubeek), Grens van Oud-Heverlee, Kleine Lane, Langegracht, Leigracht nr. 2.027, Leigracht nr. 2.034, Leigracht nr. 2.157, Leigracht nr. 2.271, Leigracht - 1ste Arm nr. 2.035, Leigracht - 2de Arm nr. 2.035, Leikstraalbeek, Les 7 Bonniers De Bilande, Loop, Nellebeek, Nethen, Vaalbeek, Vossebeek, Waterloop nr. 2.159
Kampenhout	Dijle	Barebeek, Beek nr. 2.080, Bergbeek, Dodebeek, Keibeek, Leibeek nr. 2.110, Leibeek nr. 2.111, Leibeek nr. 2.144, Leibeek (Oud nr. 11 – Brouwerijbeek), Leigracht nr. 2.107, Molenbeek nr. 2.092, Molenbeek nr. 2.112, Molenbeek nr. 2.112 - Aftakking Molen, Reissebeek, Torfbroekleibeek, Weesbeek, Weisseterbeek
Kapelle-op-den-Bos	Benedenschelde	Birrebeek, Grote Heidebeek, Hagelboombeek, Hogelsbeek, Kauterbrugbeek, Landbeek, Paalijkbeek, Plasbeek, Zwarte Beek
	Zenne	Aabeek, Buisbeek of Driesbosbeek, Laarbeek, Oxdonckbeek, Sasbeek
Keerbergen	Dijle	Beek nr. 2.069, Kleine Spuibek, Kleinebeek, Leibeek nr. 2.012, Spuibek 1ste arm, Spuibek 2de arm, Vrouwvliet (Raambeek)
Kortenaken	Demer	Beek nr. 3.088, Begijnbeek, Gelbeek, Kapellebeek, Kattebeek, Moerbeek, Oude Velp, Oudebeek, Paardenbeek, Rijnrodebeek, Roelbeek, Spoelbeek
Kortenberg	Dijle	De Zoo, Leibeek nr. 2.118, Molenbeek nr. 2.112, Siptbeek, Weesbeek, Zuurbeek
Kraainem	Zenne	Geen onbevaarbare waterlopen van 2 ^{de} categorie
Landen	Demer	Beek Der Zeven Bronnen, Crambeek, De Zeyb, Dormaalbeek (Molenbeek nr. 4.100), Waarbeek, Wetpot, waterloop nr. 4.133
Lennik	Zenne	Beek nr. 1.093, Beek nr. 1.094, Beek nr. 1.095, Beek nr. 1.096, Bloktvaart, Bosbeek, Diepenbroekbeek, Molenbeek nr. 1.014, Molenbeek nr. 1.091, Pedegracht, Ten Ham, Varenbergbeek, Vossebeek
	Dender	Bellebeek, Keurebeek, Klapscheutbeek, Kleine Beek nr. 5.121, Sambre
Leuven	Dijle	Abdijbeek, Beek nr. 2.146, Blauwputbeek, Filosofenfontein, Leibeek nr. 2.016, Leibeek nr. 2.096, Leibeek nr. 2.133, Leibeek nr. 2.139, Ruisseau aux Etangs Hendrickx (Leibeek nr. 2.233), Lemingsbeek, Molenbeek nr. 2.023, Putbosbeek, Vaalbeek, Vlukken, Voer
	Demer	Leibeek nr. 3.025, Leibeek 3 nr. 3.140, Lossingsbeek
Liedekerke	Dender	Boesdaalheidebeek, Bogijnengracht, Bosbeek, Hollebeek, Kleine Hollebeek, Kruisbeek, Oude Dender, Palitsebeek
Linkebeek	Zenne	Jezuietenbeek, Koekoekbeek, Linkebeek
Linter	Demer	Braambeek, Geleid, Genovevabeek, Gorse der Hazenberg, Grote Vliet, Kareelovenbeek, Moesbeek, Oude Gete nr. 4.033, Oude Gete nr. 4.104, Ramshovensebeek (Hakendoversebeek), Roelbeek, 's Hertogengracht, Sitterbeek, St-Kwintensbeek, Tombeek, Waarbeek
Londerzeel	Benedenschelde	Bouwbeek nr. 6.014, Bouwbeek nr. 6.014Bis, Hagelboombeek, Katelijnbeek of Quadbeek, Kauterbrugbeek, Lakemansplas, Lindebeek, Lombeek, Molenbeek nr. 6.013, Moorhoekbeek nr. 6.027, Moorhoekbeek nr. 6.197, Oude Beek, Robbeek, Vuilbeek nr. 6.015, Vuilbeek nr. 6.015i, Waterloop der Molenheide, Waterloop van 't dorp en 't cureveld, Zwartebeek, waterloop nr. 6.026e, waterloop nr. 6.026f, waterloop nr. 6.026g, waterloop nr. 6.026h, waterloop nr. 6.034a1
Lubbeek	Dijle	Abdijbeek, Leibeek nr. 2.149, Leibeek nr. 2.155, Lemingsbeek, Molenbeek nr. 2.023, Springelbeek, Tempelbeek
	Demer	Binkombeek, Broekbeek, Eksterbeemdenbeek, Gellenbergbeek, Herendaalbeek, Kraaiwinkelbeek, Rozemarijnbeek, Vosselbeek, Winge
Machelen	Zenne	Geen onbevaarbare waterlopen van 2 ^{de} categorie
Meise	Benedenschelde	Beek nr. 6.031, Birrebeek, Brasbeek, Grote Heidebeek, Hogelsbeek, Kauterbrugbeek, Meusegembeek, Molenbeek nr. 6.013, Robbeek, Slozengracht
	Zenne	Amelvonnesbeek, Lievenherebeek, Maalbeek

Tabel - waterlopen van de tweede categorie in Vlaams-Brabant

GEMEENTE	BEKKEN	WATERLOPEN VAN TWEDE CATEGORIE
Merchtem	Benedenschelde	Bouwbeek nr. 6.014, Bouwbeek nr. 6.014Bis, Drinkeling, Grote Molenbeek nr. 6.002, Kwetstenbeek, Lindebeek, Meusegembeek, Molenbeek nr. 6.013, Oude Beek, Puttenbeek (Wersbeek), Puttengracht, Robbeek, Stambeek, Waterloo nr. 6.022, waterloop nr. 6.019A, waterloop nr. 6.020A, waterloop nr. 6.022A, waterloop nr. 6.025A, waterloop nr. 6.040
	Zenne	Amelvonnesbeek, Molenbeek Van Hamelgem, waterloop nr. 1.051
	Dender	Vondelbeek
Opwijk	Benedenschelde	Kleine Puttengracht, Puttenbeek (Wersbeek), Puttengracht, Regenwortelbeek, Stambeek
	Dender	Klokbeek, Nijverseelbeek, Vondelbeek (Brabantsebeek)
Oud-Heverlee	Dijle	Filosofenfontein, Grens van Oud-Heverlee, Herpendaalbeek, Leibeek nr. 2.025, Leigracht nr. 2.031, Leigracht nr. 2.157, Nethen, Paddenpoel, Vaalbeek
Overijse	Dijle	Beek nr. 2.163, IJse, Kleine Lane, Zilverbeek, Leibeek nr. 2.180, Leikstraatbeek, Moerlaanbeek, Nellebeek, Peerdebeek, Ruisseau Des Prés Maillard, Vossebeek
Pepingen	Zenne	Bautebrugbeek, Beek nr. 1.094, Bosbeek, Ganzeveldbeek, Groebengracht, Hundelingebeek, Klokborrebeek, Platain-Bois, Rollebeek, Roskambeek, Teleweidebeek, Zuunbeek
	Dender	Rifrabbeek
Roosdaal	Dender	Beek nr. 5.119, Bellebeek, Berchembosbeek, Boesdaalheidebeek, Elbeek, Kleine Beek, Moeliebeek, Nattenmeersbeek, Omloopbeek, Voetbeek, Wolfputbeek
Rotselaar	Dijle	Binnebeek, De Grote Laak, Gootgracht, Kleine Laak, Leibeek nr. 2.014, Leibeek nr. 2.096, Leibeek nr. 2.099, Putbosbeek, Tarwelandbeek, Zwartebeek
	Demer	Grote Leibeek nr. 3.026, Grote Losting, Heidelaakbeek, Leibeek nr. 3.016, Leibeek nr. 3.017, Leibeek nr. 3.018, Leibeek nr. 3.019, Leibeek nr. 3.020, Leibeek nr. 3.025, Leibeek nr. 3.038, Lossingsbeek
Scherpenheuvel-Zichem	Demer	De Hulpe, Grote Laak, Laarbeek, Leengoedhol, Leigracht nr. 3.012, Limietloop, Loop, Muggenbergloop, Ossebeek, Uilenkoploop, Vossekothol, Waterloo nr. 3.052, Wijnputhol, Wolfseikloop, Zwartebeek
	Nete	Herseltseloop, Mortelloop
Sint-Genesius-Rode	Dijle	IJse
	Zenne	Leusebeek, Molenbeek nr. 1.022
Sint-Pieters-Leeuw	Zenne	Baasbergbeek, Laarbeek, Lotbeek, Lubbeek, Molenbeek nr. 1.091, Vogelenzangbeek, Zuunbeek
Steenokkerzeel	Dijle	Barebeek, Leibeek nr. 2.003, Lellebeek en Leibeek nr. 2.089, Molenbeek nr. 2.092, Plattesteerbeek, Veerlebeek
Ternat	Dender	Beek nr. 5.119, Bosbeek, Hollebeek, Keurebeek, Kleine Hollebeek, Kruisbeek, Middengracht - 1ste Arm, Middengracht - 2de Arm, Muggenbeek, Nieuwe Molenbeek, Terlindenbeek, Waarbore IJsenbeek, Wasboordbeek
Tervuren	Dijle	Langegracht, Voer
Tielt-Winge	Demer	Grote Motte, IJsebeek, Kiezegembeek, Kraaiwinkelbeek, Tieltse Motte, Vele Motte, Vosselbeek, Winge, Wingebeek
Tienen	Demer	Asbeek, Braambeek, Breissebeek, Broekbeek, Centre, De Berger, De Viander, Eksterbeemdenbeek, Geleid, Genovevabeek, Kleinbeek, La Seype, Mene, Moergracht, Oude Gete, Ramshovensebeek (Hakendoversebeek), Rosendaalbeek, Sitterbeek, Velpe, Vissengracht, Vloetgracht Bost, Vloetgracht Tienen, Waterloo nr. 3.106, Waterloo nr. 3.110, Waterloo nr. 4.046, Waterloo nr. 4.057
Tremelo	Dijle	Bieshoevenloop, Britspoelbeek, Bruggelandenbeek, De Grote Laak, Grote Loop, Kruislandbeek, Leibeek nr. 2.012, Leibeek nr. 2.129 (Steenbosbeek), Merenbeek, Remerstraatloop, Vijversbeek, Vrouwvliet (Raambeek), Zwartebeek
Vilvoorde	Dijle	Broekgracht, Kautesteerbeek, Leibeek nr. 2.003, Plattesteerbeek
	Zenne	Tangebeek
Wemmel	Zenne	Amelvonnesbeek, Leestbeek, Maalbeek, Moorbeek
Wezembeek-Oppem	Zenne	Geen onbevaarbare waterlopen van 2 ^{de} categorie
Zaventem	Zenne	Kleine Beek, Kleine Maalbeek, Ontlastingsbeek
Zemst	Dijle	Barebeek, Bergbeek, Binnebeek, Broekgracht, Hanswijkbeek, Keizerikbeek, Leibeek nr. 2.003, Omheiningsgracht, Steinbosbeek
	Zenne	Aabeek, Beek nr. 1.005, Driesbeek, Kesterbeek, Kleempoelbeek, Laarbeek, Landgracht, Leibeek nr. 1.042, Leybeek, Molenbeek nr. 1.040, Tangebeek
Zoutleeuw	Demer	Dormaalbeek (Molenbeek nr. 4.100), Dormaalbeek - Omlleiding Molen, Dormaalvliet, Graasbeek, Leigracht nr. 4.022, Leugebeek, Moesbeek, Oude Gete, Pottebeek, Roelbeek, 's Hertogengracht, St- Odulphusbeek, Stadsbeek, Stadsluisbeek, Stadsluisbeek-2de vertakking, Tombeek, Vinnebeek, Waterloo nr. 4.095, Waterloo eerste arm nr. 4.135, Waterloo-2de arm nr. 4.135Bis

Tegelijk heeft de provincie, samen met de Afdeling Operationeel Waterbeheer van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), die voor het Vlaams gewest de waterlopen van de eerste categorie beheert en onderhoudt, onderzocht waar een herinschaling tussen waterloopvakken van eerste en tweede categorie tot efficiëntiewinst kon leiden. Onderstaande tabel heeft een overzicht van de waterlopen van eerste categorie in de provincie Vlaams-Brabant.

Tabel - waterlopen van de eerste categorie in Vlaams-Brabant

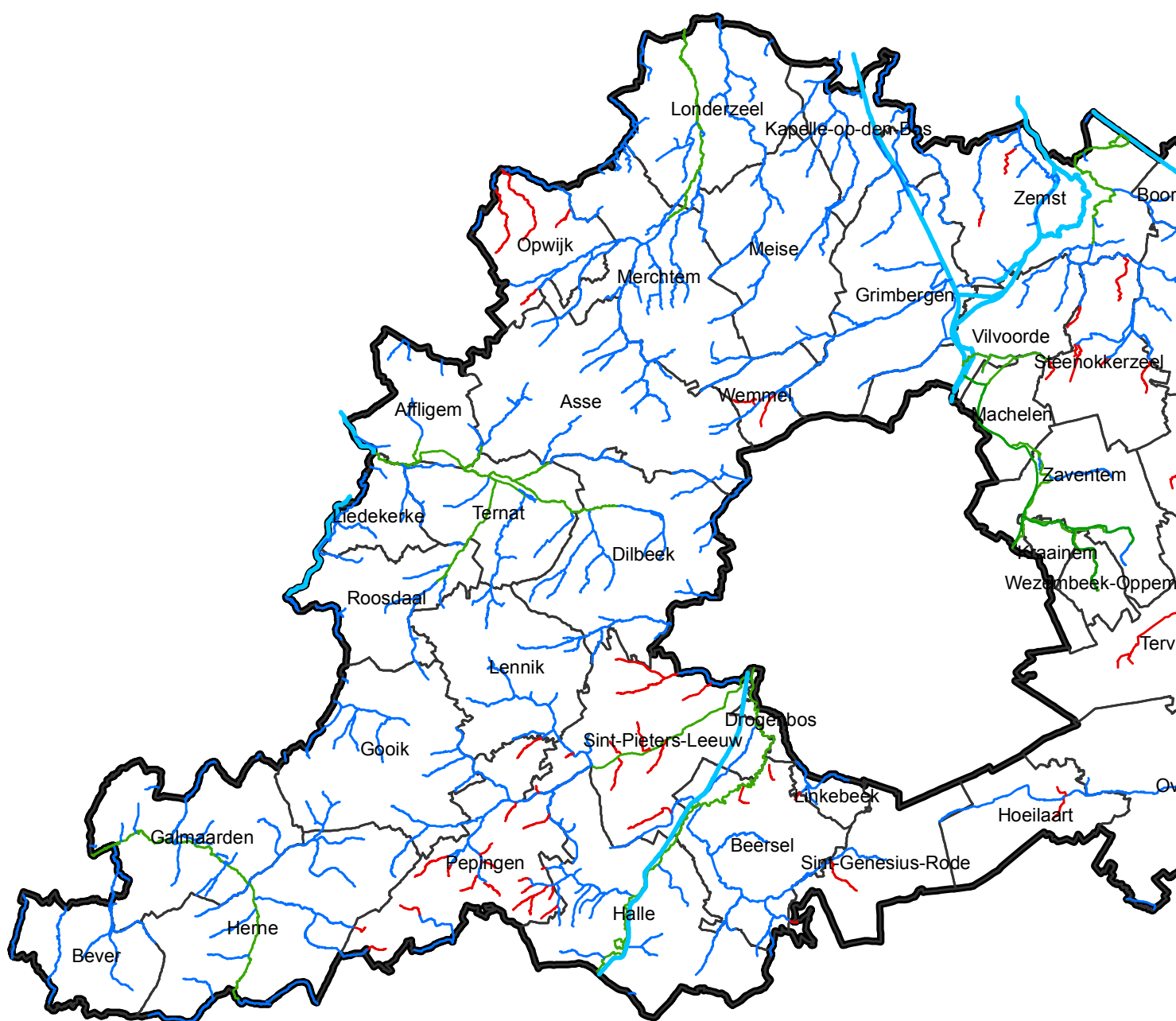
BEKKEN	WATERLOPEN VAN EERSTE CATEGORIE
Dijlebekken	de Barebeek in Zemst vanaf monding Leibeek, de Beek nr. 2.262 in Leuven, de Dijle tot Werchter (incl. vertakkingen in Leuven-centrum), de Grande Marbaise in het natuurreservaat Grootbroek (Huldenberg), de IJse in Huldenberg, de Laan in Overijse en Huldenberg, de Leigracht nr. 2.027 in de Doode Bemde in Huldenberg en Oud-Heverlee, de Vloputbeek in Leuven, de Voer vanaf de Sint-Jansbergsesteenweg in Egenhoven (Leuven), de Vunt in Leuven
Zennebekken	de Kleine Maalbeek vanaf de Mechelsesteenweg-Beekstraat in Zaventem, de Lobbeek in Vilvoorde, de Ontlastingsbeek in Zaventem vanaf de spoorweg, het Toevoerkanaal wachtbekken Trawool, de Trawoolbeek in Vilvoorde, de Vondelgracht in Machelen en Vilvoorde, de Vuilbeek in Wezembeek-Oppem en Zaventem, de Woluwe van Zaventem tot Vilvoorde, de Zenne van Lembeek tot Drogenbos, de Zuunbeek in Sint-Pieters-Leeuw
Demerbekken	de Begijnebeek vanaf de Nieuwstraat in Bekkevoort, de Borggracht in Tienen, de Demer in Diest tot monding Oude Demer, de Dormaalbeek (Molenbeek nr. 4.100) vanaf de Grote Steenweg (N3) in Zoutleeuw, de Eksterbeemdenbeek vanaf monding Bypass Velpe tot de Vissenakenstraat in Tienen, de Gete in Budingen en Geetbets, de Grote Gete van Hoegaarden tot Budingen, de Grote Leigracht in Zichem, de Grotebeek in Diest, de Hulpe in Zichem vanaf de monding van het Zwart Water, de Kleine Gete van Landen tot Budingen, de Kleine Leigracht in Zichem, de Leugebeek in Diest, de Melsterbeek in Geetbets, de Oude Demer tot 100m afwaarts Allerheiligenberg te Diest, de Velpe vanaf bypass Velpe in Tienen, de Verversgracht in Diest, de Vloedgracht in Zoutleeuw, de Winge vanaf de monding van de Drogebeek in Kortrijk-Dutsel, de Zwarte Beek in Diest, het Zwart Water in Diest
Denderbekken	de Bellebeek vanaf de Oude Baan in Roosdaal, de Keurebeek vanaf de Donkerstraat in Ternat, de Mark in Herne en Galmaarden, de Nieuwe Molenbeek in Ternat vanaf 175m opwaarts monding Waarbore IJsenbeek, de Okeibeek in Affligem vanaf de E40, de Steenvoordbeek vanaf de Zavelstraat in Dilbeek
Benedenscheldebekken	De Grote Molenbeek vanaf Terlinden in Merchtem

Het resultaat van deze oefening is een sterke vereenvoudiging van het beheer van de onbevaarbare waterlopen.

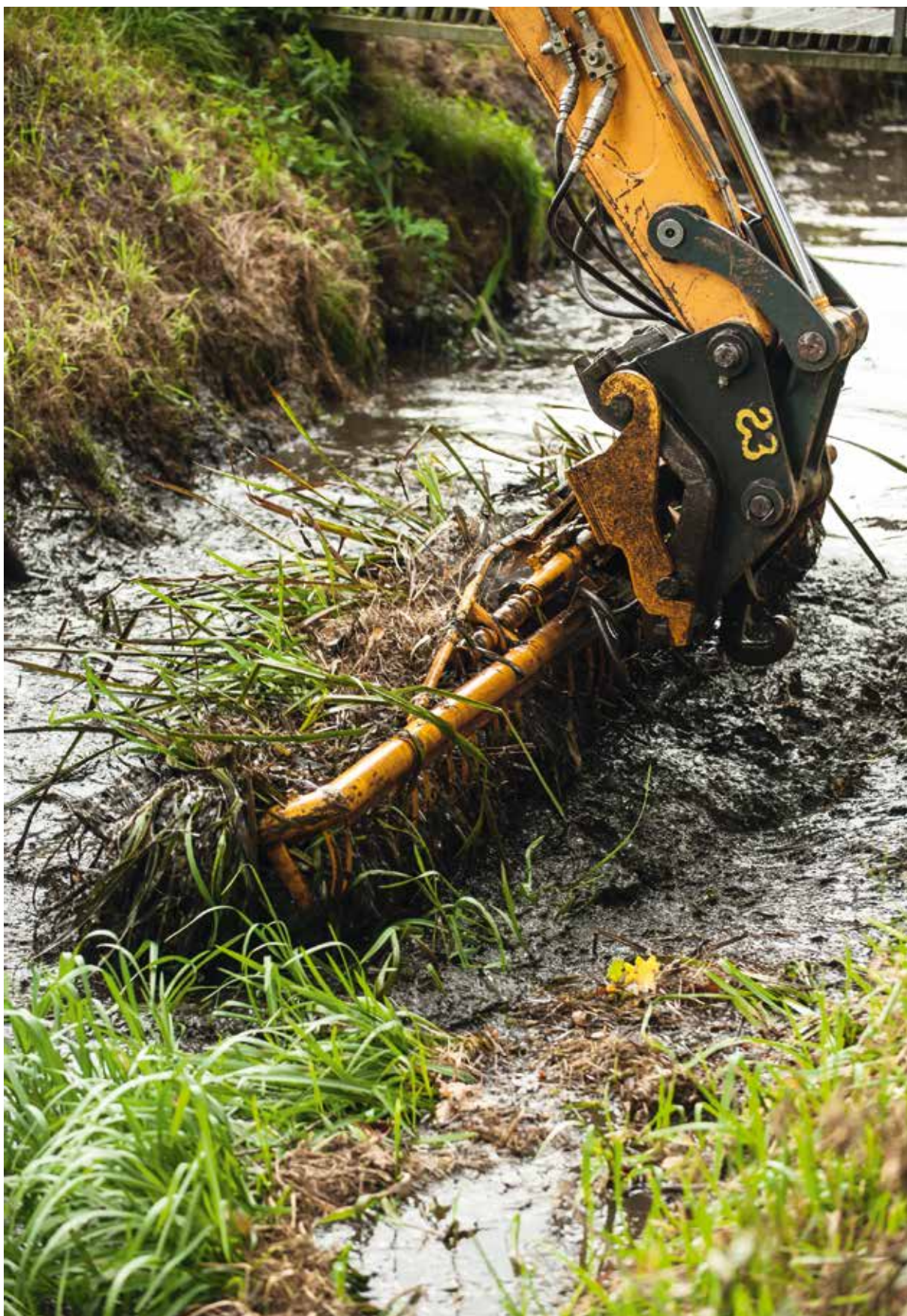

Overzichtskaart waterlopen in Vlaams-Brabant

WATERLOPEN	TOTALE LENGTE IN VLAAMS-BRABANT	BEHEERD DOOR POLDER OF WATERING
● bevaarbaar	125	-
● eerste categorie	307	-
● tweede categorie	1425	322
● derde categorie	130	42

2. Beheer en onderhoud

Over het algemeen hoort de bedding van een waterloop toe aan de waterbeheerder. De bedding bestaat uit de bodem en de taluds. In uitzonderlijke gevallen ligt de perceelsgrens in het midden van de waterloop. De aanpalende eigenaars zijn dan tevens eigenaar van een gedeelte van de bedding. Dat heeft echter geen enkele invloed op het beheer.

2.1 Jaarlijkse beheers- en onderhoudswerken

De provincie is veruit de grootste waterloopbeheerder: van de ruim 1.800 km onbevaarbare waterlopen beheert zij er 1.425, al dan niet samen met polders en wateringen. Jaarlijks voert zij voor 5 miljoen euro onderhoudswerken uit met oog voor het vermijden van wateroverlast en met respect voor de omgeving.

Dit vergt een gedifferentieerde aanpak: goed onderhoud is overal nodig, maar moet niet overal op dezelfde manier gebeuren. Op de ene plaats volstaat een jaarlijkse controle en de verwijdering van hindernissen uit de waterloop, op een andere plaats vergen ook de oevers onderhoud. Waar de goede afvoer in het gedrang komt, moet er slib geruimd worden.

Goed onderhoud gebeurt op maat van de omgeving: een beek in natuur- of landbouwgebied vraagt een andere aanpak dan een beek tussen woningen.

Natuurgebied

Natuurgebied

In natuurgebied zijn ingrijpende werken en intensief onderhoud misplaatst. Het waterlopenbeheer blijft er meestal beperkt tot een oppervlakkige ruiming: elk jaar tussen 1 oktober en 31 maart worden zwerfvuil, takken en andere hindernissen uit de bedding verwijderd en onmiddellijk afgevoerd.

Water- en oeverplanten zijn thuis in en naast de waterloop. Voor drasbermen, plasbermen, rietzones en andere waardevolle vegetatiezones is er een specifiek beheer. Bovendien zorgt begroeiing in de beek voor een natuurlijke afremming en een optimaal gebruik van de aanwezige komberging. Door niet te maaien in bossen en natuurgebieden vermindert de kans op overstromingen stroomafwaarts.

Ook het afgezet sediment op de bodem vertraagt de afvoer. Daardoor krijgt het water meer tijd om in de bodem te dringen en de grondwaterreserves aan te vullen. Het is niet zinvol het evenwicht tussen uitschuring, transport en sedimentatie te verstoren.

Enkel als te sterke opstuwung stroomopwaarts overlast zou veroorzaken, moet er gemaaid of slib geruimd worden.

Natuurlijke meandering is vanzelfsprekend in natuur- en bosgebied: harde - en dure! - oeververstevingen zijn er niet op hun plaats.

Landbouwgebied

In landbouwgebied kan natuurlijke meandering tot gevolg hebben dat de waterloop een klein gedeelte van een perceel inneemt. Harde oeververstevingen kunnen de waterloop binnen de bestaande bedding dwingen en de meandering belemmeren. Die aanpak is echter duur, vereist geregeld onderhoud en herstelling, en past niet echt in het landschap. Daarom wil de provincie liever samen met de betrokken landbouwers andere oplossingen zoeken: tot de mogelijkheden behoren een beheersovereenkomst voor de oeverstrook, waarbij de landbouwer een correcte vergoeding ontvangt voor het inkomensverlies, of de aankoop van een beperkte zone langs de waterloop.

Vanzelfsprekend laat de provincie ook in landbouwgebied de waterlopen jaarlijks oppervlakkig ruimen. Omdat die werkzaamheden in de winter gebeuren, verstoren ze de landbouwactiviteiten niet of nauwelijks. De jaarlijkse onderhoudsbeurt blijft echter niet beperkt tot de eigenlijke bedding van de waterloop. Waar nodig gaat ook aandacht naar het onderhoud van houtgewassen en braamvegetaties naast de beek en naar de bestrijding van distels.

Als overdreven plantengroei de normale afvoer van de waterloop verstoort, laat de provincie een bodemmaaiing uitvoeren. Langs wegen of voetwegen worden doorgaans ook de taluds gemaaid. Het maaisel wordt afgevoerd. Volgens het bembesluit moeten maaiwerken plaats vinden tussen 15 juni en 15 juli of tussen 15 september en 31 oktober. Binnen deze perioden kiest de provincie de weken waarop er weinig of geen gewassen op de velden staan.

Erosiepoel

Ook in landbouwgebied laat de provincie de waterlopen niet systematisch over de volledige lengte uitbaggeren. In een waterloop bestaat er immers een natuurlijk evenwicht tussen uitschuring, transport en sedimentatie. Als de bodem van een waterloop een helling heeft van meer dan 1 millimeter per meter, is slibruiming zelden nodig. Abnormale slibafzettingen zijn meestal het gevolg van erosie van landbouwgronden. Dat probleem moet niet met slibruiming aangepakt worden, maar met erosiebestrijdingsmaatregelen.

Erosiebestrijding

Vooraf in de zuidelijke gemeenten van Vlaams-Brabant is de bodem zeer gevoelig voor erosie. Bij hevige regenval in het voorjaar spoelt vruchtbare grond van de velden weg waardoor de opbrengsten verminderen. Erosie veroorzaakt niet alleen problemen op de akkers, maar ook modderoverlast op wegen en in woonwijken, en het dichtslibben van rioleringen en waterlopen. Zowel voor landbouwers als gemeenten heeft bodemerosie een belangrijke financiële impact.

De provincie begeleidt en ondersteunt zowel landbouwers als gemeenten bij de aanpak van bodemerosie.

De meeste erosiegevoelige Vlaams-Brabantse gemeenten hebben een erosiebestrijdingsplan waarin de knelpunten en mogelijke oplossingen beschreven staan. Bij de uitvoering van de plannen kunnen de gemeenten beroep doen op een provinciale erosiecoördinator. De provinciale erosiecoördinatoren bieden de gemeenten ondersteuning bij het ontwerp en de uitvoering van kleinschalige erosiebestrijdingsmaatregelen. Zij informeren en sensibiliseren alle betrokkenen over de erosieproblematiek.

Via het Vlaamse Erosiebesluit kunnen de gemeenten van de Vlaamse Overheid tot 75 procent subsidie ontvangen voor de uitvoering van kleinschalige erosiebestrijdingsmaatregelen. Doorgaans kent de provincie Vlaams-Brabant een aanvullende subsidie van 15 procent toe, zodat de gemeenten zelf maar 10 procent van de kosten moeten dragen.

Met het erosiebestrijdingsproject Pajottenland wil de provincie de aandacht vestigen op aangepaste teelttechnieken als brongerichte maatregelen tegen bodemerosie. Niet-kerende bodembewerking is zeer doeltreffend om bodemerosie te voorkomen. Samen met landbouwers en andere partners demonstreert de provincie het effect van deze techniek op enkele proefvelden in Galmaarden.

Met uw vragen over erosiebestrijding kunt u terecht op het e-mailadres erosie@vlaamsbrabant.be.

Machinale maaiing met maaiorf

Toch blijven er nog waterlooptrajecten over waar slib ruimen noodzakelijk is voor de goede waterafvoer. Voorafgaandelijk aan de eigenlijke ruiming meet men dan zowel de vaste bodem als de dikte van sliblaag nauwkeurig op, bijvoorbeeld om na te gaan waar er een 'zink' in het lengteprofiel zit. Het stelselmatig ruimen van dergelijke overdiepte heeft immers geen enkel nuttig effect op de waterhuishouding, maar heeft wel nadelige gevolgen: de oevers gaan afkalven, er ontstaat terugschrijdende erosie enzovoort. Meetgegevens worden aangevuld met de terreinkennis van de dienst waterlopen en met informatie over gekende referentiepunten, bijvoorbeeld teenversterkingen of kunstwerken.

De kwaliteit van het slib wordt vooraf geanalyseerd door een erkend laboratorium. Op basis van de analysesresultaten reikt de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) gebruikscertificaten uit. Die vermelden of het slib in aanmerking komt voor vrij gebruik als bodem. Verontreinigde ruimingsspecie wordt steeds afgevoerd naar een verwerkingsinstallatie. Vaak echter laat de provincie ook niet-verontreinigde ruimingsspecie afvoeren, om ongewenste indijking van de waterloop te voorkomen.

Slibruiming

Beheer en onderhoud

Woongebied

Net als elders worden ook in woongebied de waterlopen elk jaar oppervlakkig geruimd. Vaak gebeurt dit met de hand en merken de buurtbewoners het niet eens op.

De provincie schenkt bijzondere aandacht aan het onderhoud van houtgewassen en braamvegetaties naast de beek en aan de bestrijding van distels.

De jongste jaren moet er ook steeds meer gemaaid worden. Naarmate het water in de beek zuiverder wordt, komen er immers niet alleen opnieuw meer vissen voor, maar gaan ook de waterplanten sneller groeien. Als de normale waterafvoer in het gedrang komt, zeker in overstromingsgevoelige gebieden met veel bebouwing, maait de provincie de bedding van de waterloop, soms zelfs twee of drie keer per jaar. Ook langs wegen of voetwegen en in bebouwde kommen wordt er gemaaid.

Bijzonder hinderlijk zijn uitheemse oever- en waterplanten, die sterk woekeren in en naast de beken. Exotische waterplanten, zoals grote waternavel, parelvederkruid en waterteunisbloem, kunnen de waterafvoer drastisch beperken. Deze drijvende planten vormen bovendien gesloten matten, die geen zuurstof doorlaten tot in het water. Dat leidt soms tot massale vissterfte. Zelfs al blijft in het begin overwoekering soms uit, toch is een aangepaste bestrijding nodig. Deze uitheemse plantensoorten mogen niet gewoon gemaaid worden, omdat versnipperde plantendelen nieuwe groeikernen vormen. Bij de bestrijding wordt de volledige plant, met de wortel en al, heel voorzichtig verwijderd, liefst met de hand. De verwijderde planten worden onmiddellijk afgevoerd en gecomposteerd. Regelmatige controle en nauwgezette nazorg vervullen de aanpak.

Waar het nodig is voor de goede afvoer, wordt ook het slib geruimd. Woongebieden krijgen de hoogste prioriteit wanneer het erom gaat wateroverlast te vermijden.

Waterteunisbloem

Japanse duizendknoop

Reuzenbalsemien

Parelvederkruid

2.2 Dringende tussenkomsten

De beheerswerken die de provincie elk jaar uitvoert zorgen ervoor dat de normale waterafvoer over het algemeen verzekerd is. Toch kunnen plaatselijke omstandigheden nog bijkomende interventies vragen. Omdat de gemeente de lokale knelpunten goed kent en snel kan optreden, rekent de provincie op de gemeente voor:

- het geregeld vrijmaken van vuilroosters,
- het controleren van de vuilroosters als er kans is op felle regen of onweer,
- het snel verwijderen van bomen of takken die na een storm in de beek terecht gekomen zijn en de afvoer verstoren.

Als u merkt dat een obstakel de afvoer belemmert, verwittigt u de gemeente. Die kan dan beoordelen of ze best zelf onmiddellijk optreedt, dan wel aan de provincie vraagt om tijdens de volgende onderhoudsbeurt passende maatregelen te nemen.

2.3 Respect voor de oevers en vrije doorgang

Vrije doorgang

Om het onderhoud correct uit te voeren, moet er een vrije doorgang zijn langs de waterloop. Die vrije doorgang is vijf meter breed, gemeten vanaf de bovenste rand van het talud, zodat er ook ruimte is voor het gebruikte materiaal: tractoren, kranen en vrachtwagens.

De vijfmeterstrook moet ook vrij blijven waar een waterloop overwelfd is. Voor herstellingen aan overvelvingen is immers ook zwaar materiaal nodig. Bovendien moeten niet alle bestaande overvelvingen behouden blijven: beken die vroeger afvalwater afvoerden en wegens de geurhinder overwelfd werden, kunnen opnieuw in open bedding gebracht worden als het beekwater weer zuiver is.

Binnen de vijfmeterstrook mag u niet bouwen, maar ook geen terrassen aanleggen of ondergrondse installaties aanbrengen, zoals brandstoftanks, waterputten of rioolputten: die zouden immers beschadigd kunnen worden als er zwaar materiaal overrijdt. Houtstapelplaatsen, opslag van tuinafval, composthopen, grondophogingen of beplantingen die de doorgang belemmeren zijn evenmin toegelaten.

Sommige werken, waarvoor meestal geen stedenbouwkundige vergunning nodig is, zijn wél vergunningsplichtig in de vijfmeterstrook. Voorbeelden daarvan zijn tuinhuisjes, dierenhokken, duiventillen, volièrès, serres, siervijvers, rotstuintjes, pergola's,

barbecues, speeltoestellen, tuinornamenten, brievenbussen, ingegraven of op de grond geplaatste openluchtzwembaden of jacuzzi's, de meeste soorten afsluitingen, houten panelen, tuinmuurtjes en poorten.

Wanneer een terrein toch afgesloten moet worden, bijvoorbeeld omdat het als weiland gebruikt wordt, dan plaatst u de omheining op een afstand van 0,75 tot 1 meter van de waterloop. De omheining is maximaal 1,5 meter hoog.

Goed nabuurschap

Buren respecteren elkaar, dat spreekt vanzelf. Ze vervuilen of beschadigen elkaars eigendom niet. Dat geldt ook als de buur een waterbeheerder is.

Tijdens het jaarlijks onderhoud van de waterloop verwijdert de provincie het zwerfvuil. Op sommige plaatsen zijn dat indrukwekkende hoeveelheden. Zwerfvuil verwijderen is niet enkel nodig om verstoppingen en wateroverlast te vermijden, maar ook om de omgeving schoon te houden.

Wie naast de waterloop woont, heeft er alle belang bij dat de oevers er netjes bij liggen. Toch stellen we jammer genoeg vast dat sommige mensen algerhande rommel op de oever leggen. Na verloop van tijd belandt die rommel in de beek. Afval hoort niet thuis op de oever van een waterloop, maar in een containerpark. Bruikbare materialen worden voldoende stabiel opgeslagen, zodat ze niet wegschuiven of wegwaaien, en op ten minste vijf meter van de oever.

Sommige mensen leggen keuken- en tuinafval op de oever. Een deel daarvan komt in de beek terecht, en een ander deel begint te rotten. De natuurlijke oeverbegroeiing wordt vernietigd en in de plaats daarvan komen er netels en bramen. Met de natuurlijke oeverbegroeiing verdwijnt ook de stabiliteit van de oever, zodat die gaat afkalven en hersteld moet worden.

Om de natuurlijke oeverbegroeiing te beschermen en beschadiging van de oever te vermijden, mag ook de grond niet bewerkt worden binnen een meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud, en is gebruik van bestrijdingsmiddelen er verboden. Om dezelfde reden moeten naaldbomen op ten minste zes meter van de oever staan.

Bomen naast de waterloop

Er staan nogal wat bomen op de oevers van de beken. Als die sterk gaan overhellen of als zware takken dreigen af te breken, moet de eigenaar ze kappen of snoeien. Als een boom in het talud staat, zorgt de waterbeheerder daarvoor: het talud hoort immers bij de bedding van de beek, en die behoort toe aan de waterbeheerder. Bomen op de oever horen bij het perceel waarop ze staan. De eigenaar ervan moet die bomen onderhouden of kappen.

Soms is het niet duidelijk of een boom in het talud is of op de oever staat: de grens tussen oever en talud is niet altijd even herkenbaar, en sommige dikke bomen staan gedeeltelijk in de bedding, gedeeltelijk op de kant. Als dergelijke bomen een gevaar inhouden, spreken de waterbeheerder en de omwonenden als goede burens af wie er gaat snoeien of kappen.

Oeverzones

Langs sommige waterlopen zijn oeverzones afgebakend. Dergelijke zones zijn zeer waardevol voor de natuurlijke werking van het watersysteem, voor het natuurbehoud of voor de bescherming tegen erosie en inspoeling van schadelijke stoffen. In zulke oeverzones gelden strikte beperkingen voor bemesting, gebruik van bestrijdingsmiddelen en grondbewerking.

In Vlaams-Brabant zijn op dit ogenblik enkel oeverzones afgebakend langs de Dijle, waterloop van de eerste categorie. Het grootste gedeelte daarvan ligt in natuurgebied.

2.4 Bouwen langs een waterloop

De waterbeheerder geeft een advies bij elke aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning op een perceel naast de waterloop. Op basis van zijn advies worden de voorwaarden over de vrije doorgang langs de waterloop opgenomen in de vergunning.

Op de bouwplannen geeft u de ligging van de waterloop correct weer. De zone van vijf meter landinwaarts gemeten vanaf de bovenste rand van het talud geeft u eveneens aan, met de vermelding 'zone langs waterlopen - vrije doorgang'.

Als u met bovenstaande principes rekening houdt én de vijfmeterstrook volledig vrij laat, mag u ervan uitgaan dat de waterbeheerder een gunstig advies verleent. Indien u toch nog twijfels zou hebben, of van oordeel zou zijn dat er redenen zijn om een uitzondering te maken, bespreekt u best uw aanvraag op voorhand met de waterbeheerder. Houd er wel rekening mee dat er maar zelden afgeweken kan worden van de algemene richtlijnen: een vlotte doorgang langs de waterloop is immers onmisbaar voor een goed onderhoud.

Bouwvrije vijfmeterstrook langs waterloop

Bruine rat

3. Rattenbestrijding

Iedereen die een terrein of gebouw bezit, huurt of gebruikt moet voldoende maatregelen nemen om ratten te vermijden en te bestrijden. Ratten knagen aan voedsel, maar ook aan houtwerk, elektrische leidingen en kunststofbuizen. Ze graven onder funderingen of vloeren, in taluds en oevers. Ze kunnen problemen met gezondheid en hygiëne veroorzaken. Alle ratten uitroeien is onmogelijk, maar een effectieve combinatie van preventie en bestrijding houdt de aantallen laag en de hinder beperkt.

3.1. Voorkomen

Samen kunnen we de omgeving van de waterloop minder aantrekkelijk maken voor ratten. Volgende richtlijnen kunnen daarbij helpen:

- Laat geen etensresten rondslingeren.
- Berg voedsel veilig weg in afgesloten tonnen en dozen, gemaakt uit harde en duurzame materialen.
- Voeder huisdieren 's morgens en geef ze niet te veel, zodat het meeste voedsel 's avonds op is. Als u een schoteltje gebruikt, kunt u het voedseloverschot 's avonds wegbergen.
- Verzamel huishoudelijk afval in afgesloten vuilnisbakken of containers, niet op hopen of in zakken.
- Vermijd langdurige opslag van voedsel. Gebruik altijd eerst de oudste voorraad. Stapel verpakte veevoerders in losstaande stapels.
- Voer huisvuil zo snel mogelijk af.
- Ruim geregeld op in en rond gebouwen. Zo verwijdert u mogelijke schuil- en nestplaatsen en behoudt u een goed overzicht, zodat u eventuele sporen snel opmerkt.
- Onderhoud de waterafvoer.
- Beperk nestgelegenheid en onderdak.
- Plaats een horizontaal plaatje rond palen en balken, zodat ratten wel naar beneden, maar niet naar boven kunnen.

3.2. Bestrijden

Wanneer preventie niet volstaat, is bestrijding noodzakelijk. Omdat bruine ratten erg schuw zijn, hebben vallen en klemmen meestal weinig effect. Daarom gebruikt men gewoonlijk aangepaste gifsoorten op basis van antibloedstollingsmiddelen. Die zijn verkrijgbaar in de handel, onder andere in tuincentra. Sommige gemeenten stellen gratis rattenvergif ter beschikking van hun inwoners. Het gif wordt aangeboden in lokaas, bijvoorbeeld in graankorrels of in paraffineblokjes.

Werken met gif is altijd gevaarlijk. Houd vergiftigd lokaas buiten het bereik van kinderen en van andere dieren. Plaats het op duidelijke rattensporen, bij voorkeur in een 'rattenbak' of in een gifbuis. Onthoud ook dat bestrijding slechts zin heeft als u tegelijk ook preventieve maatregelen neemt.

Omdat ratten behalve voedsel en beschutting ook water opzoeken, komen langs waterlopen meer ratten voor dan elders. Strikt genomen zou elke waterbeheerder de ratten moeten bestrijden langs de waterlopen die hij beheert, maar in de praktijk werken de verschillende beheerders nauw samen.

- De Afdeling Operationeel Waterbeheer van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) bestrijdt de ratten langs alle onbevaarbare waterlopen van de eerste en tweede categorie. De afspraken daarover zijn vastgelegd in samenwerkingsovereenkomsten.
- Langs waterlopen van de derde categorie bestrijden de gemeenten de bruine ratten zelf. De bestrijding van de muskusratten hebben zij, net als de provincie, toevertrouwd aan de VMM.

Boven: Zwarte rat - Onder: Muskusrat

Muskusratten en bruine ratten zijn niet zo moeilijk van elkaar te onderscheiden. Een **bruine rat** kan tot 55 cm lang zijn, staart inbegrepen. Dat is veel groter dan een muis, maar nog altijd kleiner dan een muskusrat. De dikke, onbehaarde staart is korter dan het lichaam. Bruine ratten leven graag in een vochtige, niet te warme omgeving. Ze eten het liefst zaden maar ze zijn niet kieskeurig. Ze hebben kleine kraalachtige ogen en kleine dikke oren.

Muskusratten zijn planteneters die vooral langs waterlopen voorkomen. Ze zijn veel groter dan bruine ratten.

Daarnaast komen er soms ook nog **zwarte ratten** voor. Die dieren zijn niet aan water gebonden en komen vaak voor in landbouwbedrijven, bijvoorbeeld in varkenswekerijen. De beste manier om ze te bestrijden is ervoor te zorgen dat ze de voedselvoorraden niet kunnen bereiken.

3.3. Meldpunt Ratten

Indien u de ratten ziet langs een waterloop van de tweede categorie, of meer wilt weten over de bestrijding van ratten in onze provincie, kunt u contact opnemen met:

*Meldpunt rattenbestrijding
provincie Vlaams-Brabant
meldpuntratten@vlaamsbrabant.be
016-26 77 90*

Voor de rattenbestrijding langs waterlopen van de eerste categorie, neemt u best contact op met:

*Afdeling Operationeel Waterbeheer
van de Vlaamse Milieumaatschappij,
Graaf de Ferrarisgebouw,
Koning Albert II-laan 20 bus 16 - 1000 Brussel
m.vanderweeen@vmm.be
02-553 21 47*

Problemen met ratten langs waterlopen van de derde categorie meldt u aan de gemeente. Om na te gaan in welke categorie een waterloop gerangschikt is, kunt u gebruik maken van de tabellen op de bladzijden 10 t.e.m. 12 of van het geoloket 'water' <http://gdi.vlaamsbrabant.be/atlaswaterlopen>.

Rattenvanger aan het werk tijdens controle waterlopen

Draag ook zelf je steentje bij: houd oevers vrij, bouw slim, vang hemelwater op en voorzie voldoende infiltratiemogelijkheden in je tuin. Als iedereen het hemelwater - regen, sneeuw, hagel of dooiwater - van daken en verhardingen op het eigen terrein in de bodem laat infiltreren of nuttig gebruikt, is de kans op overstromingen kleiner.

Hoe je dat best doet, lees je in de brochure 'Hemelwater'. Bestellen kan via: www.vlaamsbrabant.be/hemelwater

4. Watertoets

Bij felle en langdurige regen kunnen sommige beken en rivieren buiten hun oevers treden en overstromingen veroorzaken. Om de kans op wateroverlast te beperken, onderwerpt de vergunningverlenende overheid elke aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning aan een 'watertoets': zij onderzoekt welke effecten het bouwproject kan hebben op het 'water' in de omgeving, in de ruime zin van het woord: effect op waterkwaliteit, effect op grondwaterreserves, effect op watergebonden natuurwaarden enzovoort.

In vele gevallen is aan de watertoets voldaan als het hemelwater, dat op daken en verhardingen terecht komt, op het eigen terrein in de bodem infiltreert of nuttig gebruikt wordt in toilet of wasmachine, of als kuis- en sproeiwater. Hoe dat moet gebeuren, is vastgelegd in gewestelijke en provinciale stedenbouwkundige verordeningen.

Als het bouwproject in een overstromingsgevoelige vallei ligt, zijn er bijzondere maatregelen nodig om de kans op schade aan het gebouw te beperken.

4.1. Bouwprojecten in overstromingsgevoelig gebied

Als het terrein, waarvoor iemand een stedenbouwkundige vergunning aanvraagt, in een overstromingsgevoelig gebied ligt, zal het vergunningverlenend bestuur onderzoeken of het bouwproject geen schadelijke effecten heeft op het watersysteem.

Als het ontworpen gebouw de kans op wateroverlast en waterschade merkbaar vergroot, moet de vergunning geweigerd worden. Gelukkig komt dat slechts zelden voor. Meestal kan het risico voor het gebouw en voor de omgeving beperkt worden.

Om schade aan het gebouw te beperken, moeten de gebruikte ruimten boven het verwachte overstromingspeil liggen. Daarom zal de waterbeheerder voorstellen geen kelders te bouwen en de vloerplaat van de benedenverdieping voldoende hoog te leggen.

Om schade in de omgeving te vermijden zal de waterbeheerder voorstellen het bestaande reliëf te behouden: terreinaanvullingen zouden immers tot gevolg hebben dat het overstromingsgevaar verschuift naar andere laag gelegen percelen in de omgeving.

In de meeste gevallen zal het vergunningverlenend bestuur vooraf het wateradvies van de waterloopbeheerder opvragen. Als de provincie een wateradvies verleent voor een bouwproject in een overstromingsgevoelig gebied, vermeldt zij daarin een of meer maatregelen uit de overzichtstabel op de volgende bladzijde.

4.2. Waterparagraaf

Elke stedenbouwkundige vergunning bevat een waterparagraaf. Als het bouwproject geen schadelijke gevolgen heeft voor de waterhuishouding, staat dat in de waterparagraaf vermeld en zijn er geen bijkomende maatregelen nodig. Aan bouwprojecten in overstromingsgevoelige gebieden worden in de waterparagraaf wél bijkomende voorwaarden gesteld.

Of uw perceel overstromingsgevoelig is, kunt u nakijken met het watertoetsinstrument. Dat vindt u op de website www.watertoets.be. Als u in het administratief gedeelte van het watertoetsinstrument het adres van het bouwproject invult en de waterbeheerder selecteert, toont het instrument u een kaartje met daarop de effectief overstromingsgevoelige en de mogelijk overstromingsgevoelige zones.

Als uw perceel overstromingsgevoelig is, houdt u bij het ontwerp rekening met de maatregelen die in de overzichtstabel vermeld staan. Dan is de kans groot dat uw aanvraag reeds voldoet aan de voorwaarden van de waterparagraaf. Indien u dit wenst, kunt u uw aanvraag op voorhand bespreken met de waterbeheerder: het watertoetsinstrument vermeldt wie dat is.

U kunt het watertoetsinstrument ook gebruiken om het formulier bij de gewestelijke hemelwaterverordening elektronisch in te vullen. Berekeningen en controles gebeuren dan automatisch. Een afdruk van het ingevulde formulier voegt u bij de bouwaanvraag.

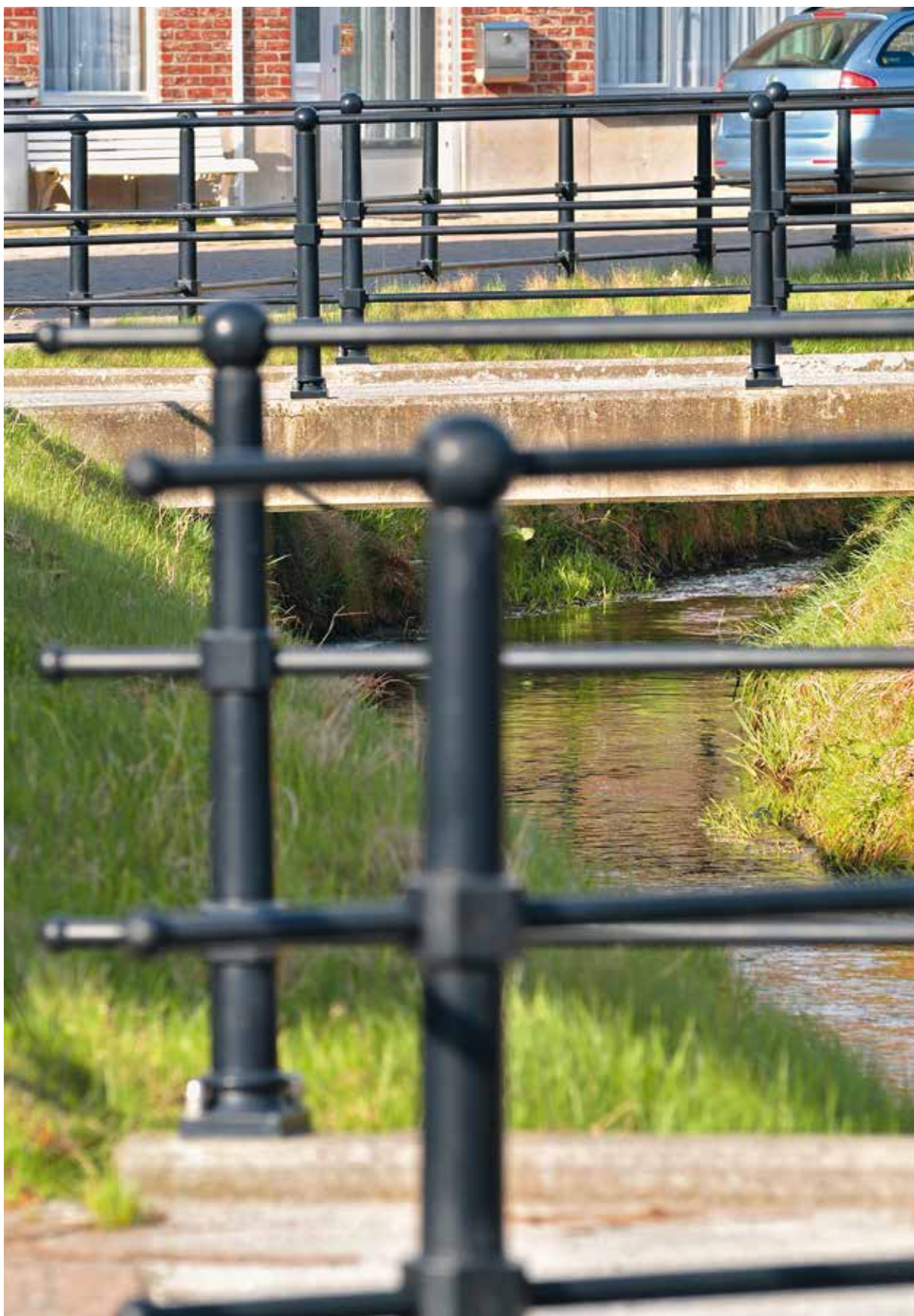
Overzicht van maatregelen in overstromingsgebieden, in kwelgebieden,

LIGGING	VOORWERP	PROBLEEM
overstromingsgebied	bouw en uitbreiding van gebouwen	vermindering van het bergend vermogen; vermindering van de infiltratie; overlast voor de bewoners en gebruikers
overstromingsgebied	verbouwing binnen het bestaande volume	bestendinging van de hierboven vermelde problemen
kwelgebied of gebied met voortdurend hoge grondwatertafelstand	bouw en uitbreiding van gebouwen	mogelijke onderdrukking van de kwelfunctie; overlast voor bewoners
overstromingsgebied	ontbossing of wijziging van vegetatie	verstoring van de waterhuishouding
overstromingsgebied	reliëf van de bodem wijzigen	mogelijke verstoring van de waterhuishouding
overstromingsgebied	grond gebruiken of inrichten voor opslag, stapeling, parkeren enzovoort	vermindering van de infiltratie; mogelijke vervuiling; overlast voor eigenaars; vernieling van goederen
overstromingsgebied	grond verkavelen	vermindering van het bergend vermogen; vermindering van de infiltratie; overlast voor de bewoners en gebruikers
waterrijk natuurgebied en nabije omgeving	bouw / uitbreiding / aanleg van terrein	vermindering van de infiltratie; verdroging van het natuurgebied; vermindering van de grondwaterreserves; vervuiling van grondwater
drinkwaterwinningsgebied	bouw / uitbreiding / aanleg van terrein	vermindering van de infiltratie; vervuiling van grondwater

nabij natuurgebieden en in drinkwaterwinningsgebieden

MOGELIJKE MAATREGELN	VOORBEELDEN EN TOELICHTING
bij voorkeur geen kelder: ruimten onder de gelijkvloerse vloerplaat onbenut	vloerplaat op volle grond, overstroombare kruipruimten, overstroombare kelders, paalfundering enzovoort
indien toch kelder, bijzondere aandacht voor de waterdichting	waterdichte laag tot boven het maximaal overstromingspeil, horizontale waterkering boven maximaal overstromingspeil, onder dit peil geen openingen of doorboringen, afvalwater- en hemelwateraansluitingen uitgerust met een terugslagklep
geen bronbemaling tijdens uitvoering	
gesloten grondbalans: geen aan- of afvoer van grond	
beperking van de ophoging, enkel voor de noodzakelijke toegang tot het gebouw	bijvoorbeeld maximaal over de helft van de voorgevelbreedte, met een maximum van 1,5 m tussen rooilijn en bouwlijn (anders bruggen)
beperking van de bebouwde oppervlakte	bijvoorbeeld maximaal 200 m ² voor percelen < 20 are en maximaal 10% voor percelen > 20 are
geen vrijstaande bijgebouwen	geen aparte terpjes of extra verhardingen in functie hiervan
terrassen op maaiveldhoogte; beperking van de oppervlakte	slechts wat vrijgesteld is van vergunning (50 m ²)
parkeerruimte in waterdoorlatende materialen en op maaiveldhoogte; beperking van de oppervlakte	
beperking van de toegelaten bestemmingen: zo min mogelijk dynamisch	geen complementaire bestemmingen aan het wonen (die ruimte behoeven en verkeersgenererend zijn); geen meergezinswoningen, kangoeroewoningen enzovoort
vrijwaring van het bovengronds gedeelte van het gebouw	onderzijde gelijkvloerse vloerplaat boven maximaal overstromingsniveau; lagere delen open of gedeeltelijk open met uitvoering in waterongevoelige materialen
geen ondergrondse putten en tanks	indien onvermijdelijk: maatregelen tegen opdrijven
technische richtlijnen ter bescherming van de bestaande delen onder overstromingsniveau	het aanbrengen van vochtwerende lagen, gebruik van vochtongevoelige afwerkingsmaterialen, nutsvoorzieningen op aangepaste hoogte, roerende goederen verplaatsbaar enzovoort
maatregelen zoals in overstromingsgebieden; bijzondere aandacht voor de inplanting van de bebouwing, strikte beperking van de belemmering van de kwel	
advies waterbeheerder	
geen reliëfwijziging, tenzij die een waterhuishoudkundige doelstelling heeft (bijvoorbeeld de inrichting van een gecontroleerd overstromingsgebied)	
weigering	
zeer lage bebouwingsdichtheid en grote kavels maatregelen zoals opgenomen onder 'bouw en uitbreiding van gebouwen' in overstromingsgebieden	bijvoorbeeld maximaal 5 woningen per ha, minstens 20 are per kavel; eventueel verbod tot opsplitsen van bouwgronden
maatregelen zoals vermeld onder 'bouw en uitbreiding van gebouwen' in overstromingsgebieden; bijkomend: afkoppeling en infiltratie van het hemelwater afkomstig van daken; opbouw van daken en goten zonder gebruik van metalen. waterdoorlatende verharding	
maatregelen zoals vermeld onder 'bouw en uitbreiding van gebouwen' in overstromingsgebieden; bijkomend: waterdoorlatende verharding tenzij er een vervuilingrisico bestaat	

5. Werken aan een waterloop

Omdat de waterbeheerder de beek onderhoudt en als het nodig is de oevers herstelt, moeten de omwonenden bijna nooit zelf werken uitvoeren aan de waterloop. Als een omwonende toch werken wil uitvoeren ter hoogte van een waterloop - een brug over de beek leggen om toegang te hebben tot zijn perceel, of het water opstuwen om groene stroom te produceren - vraagt hij daarvoor een stedenbouwkundige vergunning. De vergunningverlenende overheid zal steeds advies vragen aan de waterloopbeheerder. Die waakt erover dat werken aan een waterloop geen nadelige neveneffecten hebben. Het gunstig advies van de waterloopbeheerder geldt dan tevens als machtiging.

Als de geplande werken niet vergunningsplichtig zijn, moet u bij de deputatie een afzonderlijke machtiging aanvragen als het om een waterloop van de tweede of derde categorie gaat. Het komt echter uiterst zelden voor dat werken aan of nabij een waterloop niet vergunningsplichtig zijn: de meeste vrijstellingen gelden immers niet in de vijfmeterstrook naast de waterloop.

5.1. Bruggen en overwelvingen

Lange overwelvingen zijn nadelig voor zowel de waterkwaliteit als voor de bescherming tegen wateroverlast:

- ze wijzigen de waterafvoer, verminderen het bergend vermogen en de infiltratie in de gracht of de waterloop en zorgen bij langdurige en/of hevige regenval voor opstuwning,
- ze verhogen daardoor de kans op overstromingen en wateroverlast,
- ze vormen knelpunten voor de vismigratie,
- ze verminderen het zelfreinigend vermogen van de beek en werken verontreiniging in de hand;
- ze schaden het beheer van de oever- en bodemvegetatie evenals de oevers zelf en bemoeilijken het onderhoud.

Een open gracht of waterloop vertoont betere structuurkenmerken, heeft een hogere natuurwaarde en biedt meer kansen voor natuurontwikkeling. Het waterbergend vermogen is groter en het water vloeit trager af, zodat de kans op wateroverlast verkleint. Tegelijk vergroten het waterinfiltrerend en het zelfreinigend vermogen. Daarom streeft de provincie ernaar de grachten en beken zo veel mogelijk in open bedding te houden en overbodige overwelvingen te verwijderen.

Deze beleidskeuze heeft de provincie uitgewerkt in de provinciale stedenbouwkundige verordening met betrekking tot het overwelven van grachten en onbe-

vaarbare waterlopen. Deze verordening bepaalt dat een stedenbouwkundige vergunning voor het bouwen van een brug of een overwelving slechts verleend kan worden indien de aanvraag aan enkele basisvoorwaarden voldoet:

- de brug of overwelving is noodzakelijk om toegang te krijgen tot een aanpalend perceel;
- de afmetingen van de brug of overwelving zijn in overeenstemming met de referentie-afmetingen uit de beschrijvende tabel bij de atlas van de waterlopen en belemmeren de waterafvoer niet;
- de brug of de overwelving is ten hoogste 5 meter breed.

De breedte van 5 meter volstaat meestal ruimschoots om een vlotte toegang tot een perceel te verzekeren voor personenwagens, lichte vrachtwagens en landbouwvoertuigen. Voor de toegang tot een individuele woning kan in vele gevallen zelfs een smallere toegang volstaan van bijvoorbeeld 3 meter of 4 meter. In alle gevallen is een stedenbouwkundige vergunning nodig. In de verantwoordingsnota vermeldt de aanvrager de correcte breedte.

Bij een aanvraag die aan bovenstaande algemene voorwaarden voldoet, volstaat een beperkte verantwoordingsnota.

In uitzonderlijke gevallen kan een stedenbouwkundige vergunning afgeleverd worden voor het bouwen van een brug of een overwelving voor een ander doel dan het verlenen van toegang of kan afgeweken worden van de maximum breedte van 5 meter of van maximum één toegang per perceel.

Het is duidelijk dat de verantwoordingsnota bij dergelijke aanvraag meer uitgebreid en beter onderbouwd moet zijn dan indien een aanvraag aan de algemene voorwaarden voldoet. De motivering moet verwijzen

Werken aan een waterloop

naar dwingende argumenten van technische aard. Dat kunnen bouwtechnische eisen zijn, maar ook veiligheidsvoorschriften of functionele overwegingen. Als bijvoorbeeld de brandweer een minimum toegangsbreedte van 6 meter oplegt om een vlotte toegang tot een druk bezochte plaats te verzekeren, dan kan een document waaruit die eis blijkt, als een dwingend technisch argument beschouwd worden.

Andere voorbeelden van afwijkingen op basis van dwingende technische argumenten zijn:

- een breedte van meer dan 5 meter, wanneer er geregeld vrachtwagens met oplegger toegang moeten hebben tot een terrein langs een smalle straat en de aanvrager aantoont dat dit onmogelijk is wanneer de brug of overwelling slechts 5 meter breed is,
- meer dan een toegang tot een perceel, wanneer op dat perceel een grote handelszaak, een benzinstation, of een ander bedrijf gevestigd is dat zo veel verkeer meebrengt, dat de inrit gescheiden moet worden van de uitrit.

Als de aanvrager zijn motivering met correcte berekeningen onderbouwt, zal dit de beoordeling van de aanvraag vergemakkelijken. Subjectieve argumenten die te maken hebben met een gewenste inrichting van het terrein of verwijzingen naar reeds bestaande overwelvingen in de omgeving worden niet aanvaard.

5.2. Productie van groene stroom

Onze provincie telt nogal wat 'Molenbeken' en 'Maalbeken'. Onze voorouders hebben van het natuurlijk reliëf handig gebruikgemaakt om watermolens op de beken te bouwen en daarmee energie op te wekken.

Sommige van die vroegere molens worden omgebouwd tot kleine waterkrachtcentrales die groene stroom leveren. Ook daarvoor is een stedenbouwkundige vergunning nodig. De provincie moedigt de productie van groene stroom aan, op voorwaarde dat tegelijk de vrije vismigratie gewaarborgd wordt, dat is de onbelemmerde verplaatsing van vissen van de ene plaats naar de andere.

Nu het afvalwater grotendeels door collectoren stroomt en onze beken steeds zuiverder water afvoeren, komen er in de waterlopen immers weer meer vissen voor. Die vissen moeten ongehinderd stroomopwaarts kunnen zwemmen. Waar een molen hun weg verspert, moeten zij een andere doorgang vinden. Als het debiet groot genoeg is, legt men een nevenloop aan met een vistrap of een vispassage. Omdat zulke klassieke vistrap minstens de

helft van het debiet nodig heeft om doeltreffend te zijn, kan die niet gebruikt worden als het debiet klein is. Dan gaat de voorkeur naar andere oplossingen, zoals een hevelvistrap.

Hevelvistrap aan Molen Terbracht langs de IJssse in Overijssel

5.3. Lozing van hemelwater

Afvalwater hoort niet thuis in een beek. Ook wie naast de beek woont, loost het afvalwater in de riolering, of zuivert het in een installatie voor individuele behandeling van afvalwater (IBA).

Nuttig gebruik, infiltratie en buffering zorgen ervoor dat het opgevangen hemelwater niet onmiddellijk van het perceel afgevoerd wordt. Bij hevige of langdurige regen kan het echter voorkomen dat regenwaterput, infiltratievoorziening of buffervoorziening overlopen. Wie naast een beek of gracht woont, sluit daar de noodoverloop van de hemelwatervoorzieningen op aan. Ook de vertraagde afvoer van een buffervoorziening gaat naar de beek of de gracht. Dergelijke aansluitingen van hemelwatervoorzieningen moeten voor zowel industriegebouwen als eengezinswoningen opgenomen worden in de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag voor de werken die het voorwerp zijn van de aanvraag.

5.4. Nutsleidingen

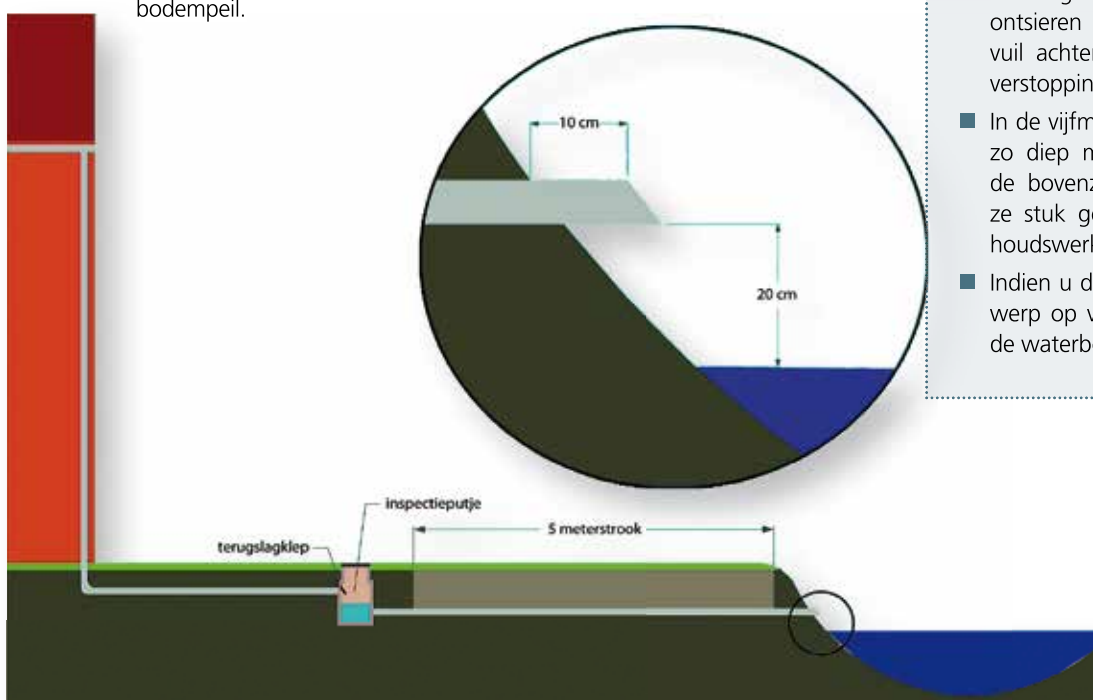
Op sommige plaatsen ligt de waterloop tussen de openbare weg en de woningen. Dan moeten alle aansluitingen op de nutsleidingen de waterloop kruisen: drinkwater, afvalwater (DWA), gas, elektriciteit, telefoon, kabeltelevisie, internet enzovoort.

Soms zorgt de nutsmaatschappij voor die kruising. In andere gevallen staat de eigenaar van de woning in voor alle leidingen tot aan de eigenlijke aansluiting op het openbaar domein. Er bestaat hiervoor geen algemene regel: als u bij een nutsmaatschappij een aansluiting aanvraagt, vraagt u er meteen bij wie voor de kruising met de waterloop moet zorgen.

Als u zelf voor de kruising moet zorgen, houdt u rekening met deze regels:

- U legt de leidingen best onder de waterloop, op minstens een halve meter onder de vaste bodem of het theoretisch bodempeil. Hoe diep de vaste bodem of het theoretisch bodempeil ligt, kunt u navragen bij de waterloopbeheerder.
- De leidingen moeten goed beschermd zijn tegen toevallige beschadiging tijdens werken aan de waterloop. Daarom plaatst u de leiding bij voorkeur in een mantelbuis. U kunt uiteraard verschillende leidingen samen in één mantelbuis plaatsen.
- Plaats op beide oevers merkpaaletjes, telkens landinwaarts op minimaal 1 meter van de kruin (taludinsteek) van de waterloop.
- Als u voor de toegang tot uw perceel een brug bouwt en de nutsmaatschappijen hiermee akkoord gaan, kunt u de nutsleidingen ook in het brugdek boven de waterloop leggen.
- U mag een leiding nooit door of over de waterloop leggen, of dwars door een overwelling. Dan zou er immers drijvend vuil achter kunnen blijven hangen en dat zou verstoppingen en wateroverlast veroorzaken.

Soms moet een nutsleiding naast een waterloop gelegd worden. In dat geval legt u de leiding op minstens twee meter van de kruin (taludinsteek) en minstens een halve meter onder de vaste bodem of het theoretisch bodempeil.

Bij het **ontwerp van een hemelwateraansluiting** houdt u rekening met deze vuistregels:

- Plaats de onderzijde van de buis op 0.20 meter boven het laagwaterpeil van de beek. Om de oever zo weinig mogelijk te verstoren, beperkt u de sleufbreedte tot 0.20 meter.
- Om de kans op wateroverlast en waterschade zo klein mogelijk te houden, voert u de hemelwateraansluiting zó uit dat er ook bij hoge waterstanden in de gracht of de beek geen water kan terugstromen naar de hemelwaterinstallatie. Als de kans bestaat dat de uitstroomopening bij hoge waterstanden onder water komt, plaatst u best een bochtstuk op de buis, zodat het uitstromend water met de stroom meegevoerd wordt. In sommige gevallen moet u een terugslagklep plaatsen om terugstroom te vermijden. Die terugslagklep bevindt zich best in een controleput buiten de vijfmeterstrook.
- Gebruik bij voorkeur een grijze kunststofbuis. De grijze kleur verwijst naar hemelwater. Bruine buizen gebruikt men voor afvalwater.
- Laat het uiteinde van de buis 0.10 meter uit het talud steken, en snijd het uiteinde evenwijdig met het talud af. Buizen die ver uitsteken, raken gemakkelijk beschadigd en ontsieren de beek. Als er drijvend vuil achter blijft hangen, kan dat verstoppingen veroorzaken.
- In de vijfmeterstrook legt u de buis zo diep mogelijk of beschermt u de bovenzijde. Zo vermijdt u dat ze stuk gereden wordt bij onderhoudswerken.
- Indien u dit wenst, kunt u uw ontwerp op voorhand bespreken met de waterbeheerder.

6. Buitengewone werken

Sommige woonkernen langs een waterloop liggen in overstromingsgevoelige gebieden en hebben geregeld te kampen met wateroverlast. Vandaag zouden we dergelijke gebieden geen woonbestemming meer geven of zouden we ten minste aangepaste voorschriften opstellen om waterschade te vermijden. Die woonkernen zijn echter ontstaan vóór er een watertoets bestond. Ook al is de huidige toestand niet gunstig, we kunnen hem niet meer veranderen. Daarom moeten we stroomopwaarts van de bedreigde woonkernen gecontroleerde overstromingsgebieden aanleggen. In de voorbije jaren heeft de provincie al verschillende van die gecontroleerde overstromingsgebieden aangelegd, maar er moeten er nog meer komen.

GEREALISEERD

1. Overstromingsgebied 'Bollebeek' op de Grote Molenbeek te Bollebeek (Asse), aangelegd in het kader van de ruilverkaveling Bollebeek,
2. Overstromingsgebied 'Keurebeek' te Wambeek (Ternat), aangelegd in het kader van de ruilverkaveling Ternat,
3. Overstromingsgebied 'Zierbeek' te Sint-Martens-Bodegem (Dilbeek), aangelegd in het kader van de ruilverkaveling Ternat,
4. Overstromingsgebied 'Elsemheide' op de Molenbeek te Beersel,
5. Overstromingsgebied 'Schoorbroekbeek' te Hoegaarden,
6. Overstromingsgebied 'Wolfseikloop', [6.000 m³] op de grens van Scherpenheuvel-Zichem en Rillaar (Aarschot), in samenwerking met de stad Aarschot en de stad Scherpenheuvel-Zichem,
7. Overstromingsgebied 'Ossebeek', [6.000 m³] op de grens van Scherpenheuvel-Zichem en Rillaar (Aarschot), in samenwerking met de stad Aarschot en de afdeling Wegen en Verkeer Vlaams-Brabant,
8. Herinrichting van de Muggenbergloop te Langdorp (Aarschot),
9. Sanering van de Zilverbeek te Overijse.
10. Overstromingsgebieden '12-Apostelenbos' en 'Reuveld' op de Voer te Vossem (Tervuren),
11. Herinrichting van de Wolfseikloop langs de Schoonderbeukenweg te Rillaar (Aarschot), in samenwerking met de stad Aarschot,
12. Herinrichting van de oever van de Voer te Vossem (Tervuren), in samenwerking met de Vlaamse Landmaatschappij (Landinrichting Plateau van Moorsel),
13. Sanering van de Tangebeek ter hoogte van de rioolwaterzuiveringsinstallatie te Grimbergen, in samenwerking met Aquafin,
14. Overstromingsgebied 'Nekkerbos' op de Maalbeek te Grimbergen [45.000 m³],
15. Overstromingsgebied 'Beverbos' op de Maalbeek te Wemmel [10.000 m³],
16. Overstromingsgebied 'Zevenbronnenbeek' te Wezeren (Landen),
17. Overstromingsgebied 'Spoorweg' op de Molenbeek of Dormaalbeek te Walsbets (Landen),
18. Sanering van de Leibeek te Haacht,
19. Drie overstromingsgebieden ('Roomstraat', 'Pedegracht' en 'Steenbergstraat') op de Neerpedebeek of Molenbeek te Lennik en Dilbeek [52.000 m³],
20. Herinrichting van de Molenbeek te Alseberg (Beersel), in samenwerking met Aquafin,
21. Herinrichting van de Kelkebeek te Grimbergen,
22. Bouw van een stuwconstructie op de Tangebeek te Vilvoorde,
23. Sanering van de Leibeek te Zemst,
24. Verbeteren van de ecologische toestand van verschillende waterlopen in het stroomgebied van de Grote Gete te Linter, Zoutleeuw en Hoegaarden (Interregproject),
25. Bouw van een hevelvistrap op de IJse te Overijse,
26. Herinrichting van de IJse ter hoogte van het Stationsplein te Overijse,
27. Drie overstromingsgebieden in de vallei van de Grote Molenbeek te Asse en Merchtem [40.000 m³],
28. Herinrichting van de Hoezenbroekbeek te Gooik,
29. Sanerings- en oeverbeschermingswerken aan de Molenbeek te Londerzeel,

AFGEWERKT ONTWERP

30. Overstromingsgebied 'Birrebeek' op de Birrebeek en Grote Heidebeek te Meise en Kapelle-op-den-Bos [52.000 m³],
31. Overstromingsgebied 'Gregoirestraat' op de Molenbeek of Dormaalbeek te Wezeren (Landen),
32. Overstromingsgebied 'Walshoutem' op de Molenbeek of Dormaalbeek te Walshoutem (Landen),

33. Drie overstromingsgebieden in de vallei van de Oude Beek en Puttenbeek te Opwijk [57.000 m³],

34. Oplossen van verschillende vismigratieknelpunten op de Velppe te Bierbeek en Boutersem, in samenwerking met de watering 'het Velpedal',

35. Overstromingsgebied 'Algoetstraat' op de Molenbeek te Lennik,

36. Oplossen van vismigratieknelpunt en heraanleg in open bedding van de Molenbeek te Huizingen, in samenwerking met POM,

IN ONTWERPFASE

37. Overstromingsgebied Tangebeek te Vilvoorde en Grimbergen [14.000 m³],

38. Overstromingsgebied Paardewater te Overijse, in samenwerking met de afdeling Operationeel Waterbeheer van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM),

39. Overstromingsmaatregelen en structuurverbetering van de Winge te Holsbeek, in samenwerking met de afdeling Operationeel Waterbeheer van VMM en met de watering 'De Molenbeek',

40. Vijf overstromingsgebieden in de vallei van de Kleine Mo-

lenbeek te Meise en Londerzeel [100.000 m³],

41. Maatregelen tegen wateroverlast in het stroomgebied van de Motte te Tielt-Winge en Rillaar,

IN STUDIEFASE

42. Uitbreiding van het overstromingsgebied 'Nekkerbos' op de Maalbeek te Grimbergen,

43. Nieuwe bedding voor de Molenbeek en buffervolumes ter hoogte van het 'Hunderenveld' te Groot-Bijgaarden (Dilbeek), in samenwerking met het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM),

44. Overstromingsgebied 'Grote Weide' op de Groebegracht te Halle,

45. Maatregelen tegen wateroverlast in het stroomgebied van de Herselseloop te Aarschot, in samenwerking met de provincie Antwerpen,

46. Uitbreiding van het overstromingsgebied 'Elsenhede' op de Molenbeek te Beersel,

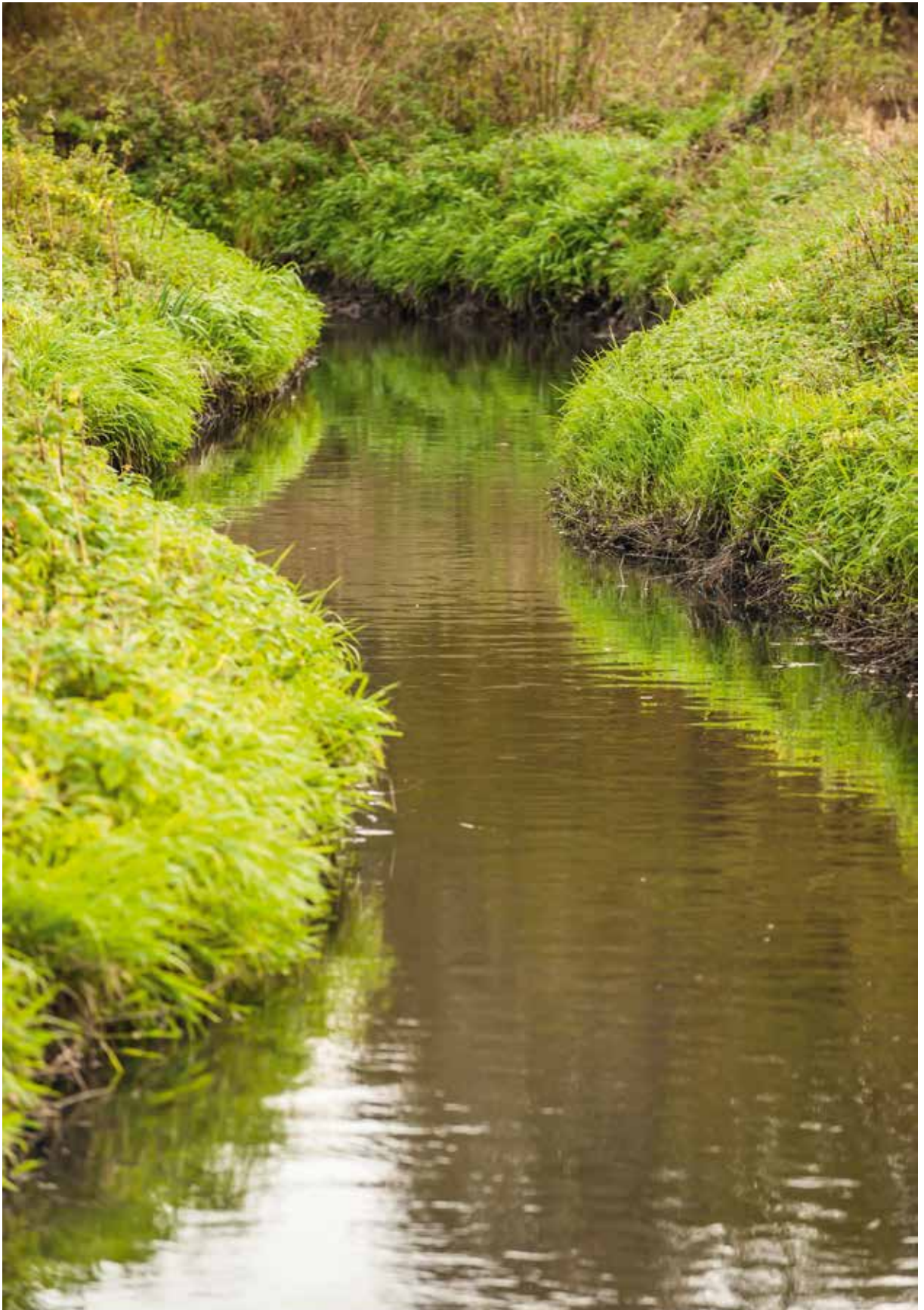
47. Maatregelen tegen wateroverlast in het stroomgebied van de Keurebeek te Ternat.

Dergelijke werken vragen niet enkel grote inspanningen van de provincie, die daar mensen en financiële middelen voor inzet, maar ook van de burens die de percelen langs de waterloop gebruiken. Vaak zijn dat landbouwers en natuurverenigingen. In het overstromingsgebied komen delen van de percelen onder water, wanneer dat nodig is om de stroomafwaartse woonkern te vrijwaren.

Gewoonlijk blijft de hinder beperkt: de overstromingsgebieden worden zo ontworpen dat zij pas gevuld worden als de beek haar hoogste veilig peil overschrijdt, en dat zij snel geleegd worden zodra het waterpeil weer zakt. Gemiddeld staat er elk jaar slechts enkele dagen water in het overstromingsgebied.

Akkers of weiden kunnen het grootste deel van het jaar gewoon gebruikt worden waarvoor ze bestemd zijn. Om opbrengstverlies of andere overstromingsschade correct te vergoeden, bakt de provincie de overstromingsgebieden af, zodat de vergoedingsplicht en de andere financiële instrumenten van het decreet integraal waterbeleid van toepassing zijn.

De provincie koopt enkel de delen van terreinen aan, waarop zij een dijk of een regelconstructie bouwt. Als de eigenaar het vraagt, koopt zij ook zeer laag gelegen grond, die na de werken zo vaak onder water staat dat hij voor de eigenaar niet langer bruikbaar is.

7. Wetgeving

De **indeling van de onbevaarbare waterlopen** en de taken van de waterbeheerders zijn vastgelegd in de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen.

Het **eigendomsrecht van de bedding** van de waterloop staat beschreven in het artikel 16 van de wet op de onbevaarbare waterlopen van 28 december 1967.

Over **grachten van algemeen belang** vindt u bepalingen in de artikelen 6 en 7 van het decreet van 28 februari 2014 houdende diverse bepalingen inzake leefmilieu en natuur.

Over de **vijfmeterstrook** vindt u bepalingen in het artikel 17 van de wet op de onbevaarbare waterlopen van 28 december 1967, in de artikelen 10 en 76 van het decreet betreffende het integraal waterbeleid van 18 juli 2003, en in de artikelen 2.2, 3.2, 4.2, 8.2 van het Besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van handelingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is, van kracht sinds 1 december 2010.

In een strook van **één meter** van de oever van de waterloop gelden volgens het artikel 10 van het decreet betreffende het integraal waterbeleid van 18 juli 2003 beperkingen op het gebruik van bestrijdingsmiddelen en op grondbewerkingen.

Het verbod om op minder dan **zes meter** van de oever van de waterloop naaldbomen te planten of te herplanten of hun zaailingen te laten groeien staat in het artikel 40 van de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud.

Bepalingen over **oeverzones** vindt u in de artikelen 9 en 10 van het decreet betreffende het integraal waterbeleid van 18 juli 2003.

Het **advies van de waterbeheerder** over bouwprojecten naast waterlopen wordt gevraagd ter uitvoering van het artikel 1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 tot aanwijzing van de instaties die over een vergunningsaanvraag advies verlenen.

De **bestrijding van ratten** is opgelegd in de artikelen 45 tot en met 50 van de wet van 2 april 1971 betreffende de bestrijding van voor planten en plantaardige producten schadelijke organismen.

Over **de watertoets** leest u in het artikel 8 van het decreet betreffende het integraal waterbeleid van 18 juli 2003 en in het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets.

Bepalingen over **overwelvingen** staan vermeld in de provinciale stedenbouwkundige verordening met betrekking tot het overwelven van grachten en onbevaarbare waterlopen.

De **vrije vismigratie** is het voorwerp van de Benelux-beschikking M96 van 26 april 1996 inzake de vrije vismigratie in de stroomgebieden van de Benelux.

Richtlijnen voor **hemelwater** staan in de gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater, en in de provinciale stedenbouwkundige verordening met betrekking tot verhardingen.

MEER INFO

www.vlaamsbrabant.be/water

Dienst waterlopen

Provincieplein 1 - 3010 Leuven

016-26 75 02

waterlopen@vlaamsbrabant.be

Beleidsverantwoordelijke

gedeputeerde Monique Swinnen

tel. 016-26 70 57

kabinet.swinnen@vlaamsbrabant.be